T.C.
ATILIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ VE SİYASET BİLİMİ ANABİLİM DALI
KAMU YÖNETİMİ VE SİYASET BİLİMİ

TANZİMATTAN GÜNÜMÜZE EĞİTİM ALANINDA YAPILAN REFORMLAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AYBALA ERDOĞAN ELÇİ

ANKARA, 2015

GCRIS

T.C.
ATILIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ VE SİYASET BİLİMİ ANABİLİM DALI
KAMU YÖNETİMİ VE SİYASET BİLİMİ

TANZİMATTAN GÜNÜMÜZE EĞİTİM ALANINDA YAPILAN REFORMLAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AYBALA ERDOĞAN ELÇİ

Tez Danışmanı
Prof.Dr. Halil İbrahim ÜLKER

ANKARA, 2015

GCRIS

KABUL VE ONAY

Aybala Erdoğan ELÇİ tarafından hazırlanan "Tanzimat'tan Günümüze Eğitim Alanında Yapılan Reformlar" başlıklı bu çalışma 25/06/2015 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu başarılı bulunarak jürimiz tarafından Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi dalında yüksek lisans tezi olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ali Murat ÖZDEMİR (Başkan)

Prof. Dr. Halil İbrahim Ülker (Danışman)

Prof. Dr. İsmail BİRCAN (Üye)

ETİK BEYAN

Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesi'ne uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasını;

- Akademik ve etik kurallar çerçevesinde hazırladığımı,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir,

Aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

25/06/2015

Aybala ERDOĞAN ELÇİ

ÖZ

[ERDOĞAN ELÇİ, Aybala.]. [Tanzimat'tan Günümüze Eğitimde Alanında Yapılan Reformlar], [Yüksek Lisans Tezi, Ankara, [2015].

Bu çalışmada, Osmanlı'dan günümüze eğitim sistemi ve bu eğitim sistemi üzerinde yapılan reformların neler olduğu, eğitime katkıları, Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşundan Tanzimat'ın yeniliklerine kadar olan dönem, Eğitimde modernleşme çabaları, Tanzimat dönemi, Mutlakıyet dönemi, İkinci Meşrutiyet dönemi, Kurtuluş Savaşı dönemi, Türkiye Cumhuriyeti dönemi ve en son Eğitim şuraları başlıkları altında incelenmiştir.

İnsanların bilginin değerini anladığı ve temel bilgilerinin yapıtaşlarını kurduğu eğitim, bilgiye erişmede en önemli araçtır. İnsanlık tarihi boyunca toplumların, varlıklarını devam ettirebilmeleri sosyal yaşantılarını sağlayabilmeleri eğitim doğrultusunda olmuştur. Eğitim toplumu iyi yerlere taşıyacağı gibi, bazen de geri kalmasında etkendir. Toplumda yaşanan en ufak bir sorunda hemen eğitim düzeyi irdelenerek, sebep genellikle eğitime bağlanmıştır.

Osmanlı döneminin genelinde, belli düzeydeki öğrencilerin devlet erkanında görev almak için yetiştirilirken, diğer kesiminin daha düşük nitelikteki Sıbyan Okulları, medreselerde eğitim görmesi, daha eğitimin ilk kademesinde sınıf ayrımcılığını doğurmuştur. Eğitimin ilk basamağı olan ilkokullarda, eğitime yeteri kadar önemin verilmemesi kuruluş amacı Kuran okutmak, namaz kıldırmak gibi dini konular olan okullardan anlaşılmaktadır. Her ne kadar ilerleyen dönemlerde Batı hayranlığı sebebiyle eğitimde reformlar yapılıp yurt dışına öğrenciler gönderilerek gelişmeler takip edilmek istense de ulaşılmak istenen batı standartlarında bir eğitim modeli yaratılamamıştır. Batılı eğitim ile geleneksel eğitim görenler arasındaki uçurum büyümüş, köklü çözümlerden ziyade o dönemi kurtaracak önlemler alınmıştır. Osmanlının son dönemlerinde ders programları modern konuları içine alacak şekilde yeniden düzenlenmiş, Türkçe öğretime ağırlık verilmiş, fakir öğrencilere burs verilerek eğitimde fırsat eşitliği sağlanılmaya çalışılsa da ülkenin buhranlı dönemi ve sonrasındaki kurtuluş mücadelesi önceliği vatan savunmasına geçirmiştir.

Cumhuriyet dönemi ile birlikte milli bilincin, beraberliğin oluşmasında asıl etkenin eğitim olduğu vurgulanarak bu doğrultuda birçok reformlara imza atılmıştır.

Eğitimde reform yapmak, geçmişten günümüze devletleri felakete sürükleyen sebepleri, kötü gidişatı ortadan kaldırmak için bir yol niteliği taşımaktadır. Tanzimat döneminde hasta adamı tedavi etmenin yolunun eğitimden geçmesi, Osmanlı-Rus Savaşı'ndan sonra reform isteklerinin ağır basması, Mutlakiyet ve İstibdat idaresinden bunalan ülkeye yeni bir çehre kazandırma arzusu gibi sebepler eğitimin bir araç olarak görülmesini destekler niteliktedir. Cumhuriyet dönemi sonrasında ise her hükümetin kendi döneminde eğitim sisteminde değişikler yapmış ya da yenilikleri parti propagandası olarak görmüştür. Tüm bunlardan dolayı, hak ettiği önemi göremeyen eğitimde yeteri kadar ilerleme sağlanamamıştır.

Anahtar Sözcükler: Osmanlı Eğitim Sistemi, eğitim tarihi, eğitimde reformlar, eğitimde modernleşme süreci, eğitim sistemi.

GCRI

ABSTRACT

[ERDOĞAN ELÇİ, Aybala]. [Reforms in the Field of the Present Reforms in Education], [Master Thesis, Ankara, [2015].

This study analyzes the education system from the Ottoman times to the present, the reforms introduced for the education system, their contributions to the education under the titles: the period between the inception of the Ottoman Empire and the novelties of the Imperial Edict, modernization efforts in education, the Ottoman Reform Era, the Autocracy Period, the Period for the War of Independence, the Republican Period and the latest education councils.

Enabling people to appreciate the value of information and build the keystone of their basic knowledge on, education is the most essential means in access to information. Societies have survived and led a social life thanks to education throughout the human history. In fact, education has played a major role in not only the development but also the underdevelopment of countries. Any slight problem in a society is usually associated with education leading to debates over its level.

The fact that the Ottoman Empire used to train pupils at a certain level to serve the dynasty while the rest would be provided with education at under-qualified primary schools or madrasas led to class discrimination even at the first stage of the education. The lack of importance attached to education in primary schools as the first step of education is evident from schools with focus on having pupils read Quran and perform prayers. The Ottomans could not establish an education model in line with desired western standards even though educational reforms were introduced and pupils were sent abroad later on for educational purposes as a result of an infatuation with the West. The gap between those with the western education and the traditional one enlarged while the authorities took measures to save the day rather than offering radical solutions. In the final years, the Ottoman Empire reorganized the curriculum in a fashion to incorporate modern topics, focused on teaching in Turkish, awarded destitute pupils with scholarship, and exerted efforts to establish a

principle of equal opportunity whereas the priority shifted towards the defence of the homeland due to the crises and the war of independence. The Republican period led to an emphasis on education as the main component of establishing the national consciousness and solidarity, and the introduction of many reforms to this end.

An educational reform is a means of eliminating causes that lead countries to a disaster, and stopping the rot. Treating the "sick man" through education during the Imperial Edict period, outweighing reform demands following the Russo-Turkish War, and the will to introduce a new era for the country buried under the Autocracy and the Despotism corroborated the idea of education as a means. Following the proclamation of the Republic, each and every government has made amendments in education during their tenure, or regarded them as a political party propaganda. Therefore, no sufficient progress has been made in education as it has been devoid of its well-deserved importance.

Keywords: Ottoman Educational System, history of education, educational reform, the modernization of educational system, education system

GCRIS

TEŞEKKÜR

Çalışmayı gerçekleştirirken benden her türlü desteğini ve yol göstericiliğini esirgemeyen, bilgi ve deneyimleri ile beni yönlendiren tez danışmanım Prof. Dr. Halil İbrahim ÜLKER'e, manevi desteğini esirgemeyen değerli aileme özellikle eşim Murat ELÇİ ve kardeşim Aybike ERDOĞAN'a, sınıf arkadaşlarım Mustafa MIZRAK ve İ.Alper GÜVENÇ'e ve iş arkadaşlarıma sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZ i
ABSTRACT iii
TEŞEKKÜR v
İÇİNDEKİLER vi
KISALTMALAR ix
GİRİŞ 1
BİRİNCİ BÖLÜM 5
KURULUŞTAN TANZİMATA KADAR OLAN DÖNEM (1299-1776) 5
1. Sıbyan Okulları 5
2. Medreseler 6
İKİNCİ BÖLÜM 9
EĞİTİMDE MODERNLEŞME HAREKETLERİ (1776-1839) 9
1. Yenileşme Döneminde Açılan Askeri Okullar 10
2. Yenileşme Döneminde Açılan Sivil Okullar 11
3. İlköğretimin Zorunlu Hale Getirilmesi 11
4. İkinci Mahmut'un (1808-1839) Avrupa'ya Öğrenci Göndermesi 12
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 13
TANZİMAT DÖNEMİ (1839-1876) 13
1. Tanzimat Döneminde Eğitimde Neden Yenileşmeye İhtiyaç Duyuldu 14
2. Tanzimat Döneminden İlköğretimde Yenilik ve Gelişmeler 16
3. Tanzimat Döneminde Orta Öğretimde Yenilik ve Gelişmeler 16
4. Tanzimat Döneminde Yüksek Öğretimde Yenilik ve Gelişmeler 17
5. Tanzimat Döneminde Mesleki ve Teknik Eğitimde Yenilik ve Gelişmeler 18
6. Tanzimat Döneminde Özel Eğitim, Azınlık ve Yabancı Okulların Durumu 18
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM 21
I.MEŞRUTİYET DÖNEMİ (1876-1878) 21
BEŞİNCİ BÖLÜM 23
MUTLAKIYET DÖNEMİ (1878-1908) 23
1. Mutlakıyet Dönemi İlköğretimde Yenilik ve Gelişmeler 23
2. Mutlakıyet Döneminde Ortaöğretimde Yenilik ve Gelişmeler 24
3. Mutlakıyet Döneminde Yüksek Öğretimde Yenilik ve Gelişmeler 25

4. Mutlakıyet Döneminde Mesleki ve Teknik Eğitimde Yenilik ve Gelişmeler..... 25
5. Mutlakıyet Döneminde Özel Eğitim, Azınlık ve Yabancı Okulların Durumu..... 26
ALTINCI BÖLÜM 29
II. MEŞRUTİYET DÖNEMİ (1908-1918)..... 29
1. Meşrutiyet Dönemi Okul Öncesinde Yenilik ve Gelişmeler 30
2. Meşrutiyet Dönemi İlköğretimde Yenilik ve Gelişmeler..... 30
3. Meşrutiyet Dönemi Orta Öğretimde Yenilik Gelişmeler..... 31
4. Meşrutiyet Dönemi Yüksek Öğretimde Yenilik ve Gelişmeler 31
5. Meşrutiyet Dönemi Mesleki ve Teknik Eğitimde Yenilik ve Gelişmeler..... 32
6. Meşrutiyet Döneminde Özel Öğretim, Azınlık ve Yabancı Okulların Durumu 33
7. Meşrutiyet Döneminde Özel Eğitimde Yenilik ve Gelişmeler 33
8. Meşrutiyet Dönemi Türk Eğitim Tarihine Katı Sağlayanlar..... 34
YEDİNCİ BÖLÜM 37
KURTULUŞ ŞAVAŞI DÖNEMİ (1919-1922)..... 37
1. Kurtuluş Savaşı Döneminde Azınlık ve Yabancı Okulların Durumu 38
2. Kurtuluş Savaşı Döneminde Halk Eğitim Çalışmaları..... 38
3. Kazım Karabekir'in Türk Eğitim Tarihindeki Yeri 39
SEKİZİNCİ BÖLÜM 41
TÜRKİYE CUMHURİYETİ (1923'ten Sonraki Dönem) 41
1. Cumhuriyet Dönemi Eğitimin Temel Özellikleri 42
2. Atatürk ve Eğitim..... 42
3. Cumhuriyet Dönemi Okul Öncesi Eğitimde Yenilik ve Gelişmeler..... 43
4. Cumhuriyet Dönemi İlköğretimde Yenilik ve Gelişmeler..... 44
5. Cumhuriyet Döneminde Orta Öğretimde Yenilik ve Gelişmeler..... 45
6. Cumhuriyet Döneminde Yüksek Öğrenimde Yenilik ve Gelişmeler..... 46
7. Cumhuriyet Döneminde Özel Öğretim, Azınlık ve Yabancı Okulların Durumu... 47
DOKUZUNCU BÖLÜM 49
MİLLİ EĞİTİM ŞURALARI 49
1. Birinci Milli Eğitim Şurası (1939) 49
2. İkinci Milli Eğitim Şurası(1943)..... 50
3. Üçüncü Milli Eğitim Şurası(1946)..... 51
4. Dördüncü Milli Eğitim Şurası(1949) 52
5. Beşinci Milli Eğitim Şurası(1953) 52
6. Altıncı Milli Eğitim Şurası(1957) 53

7. Yedinci Milli Eğitim Şurası(1962) 54
8. Sekizinci Milli Eğitim Şurası(1970) 55
9. Dokuzuncu Milli Eğitim Şurası(1974) 55
10. Onuncu Milli Eğitim Şurası(1981) 56
11. On birinci Milli Eğitim Şurası (1982) 57
12. On İkinci Milli Eğitim Şurası(1988) 57
13. On üçüncü Milli Eğitim Şurası(1990) 58
14. On dördüncü Milli Eğitim Şurası(1993) 59
15. On Beşinci Milli Eğitim Şurası(1996) 60
16. On altıncı Milli Eğitim Şurası(1999) 60
17. On Yedinci Milli Eğitim Şurası(2006) 61
18. On Sekizinci Milli Eğitim Şurası(2010) 62
19. On Dokuzuncu Milli Eğitim Şurası(2014) 63

ONUNCU BÖLÜM 65

YABANCI ÜLKELERDE EĞİTİM SİSTEMİ 65

SONUÇ 69

ÖNERİLER 71

KAYNAKÇA 73

ÖZGEÇMİŞ 75

KISALTMALAR

Kısaltmalar	Açıklamalar
A.g.e	Adı Geçen Eser
A.g.m	Adı Geçen Makale
V.b	Ve Benzeri
Vd.	Ve Diğerleri
AKP	Adalet ve Kalkınma Partisi
ANAP	Ana Vatan Partisi
DSP	Demokratik Sol Parti
DTP	Demokratik Toplum Partisi

GİRİŞ

Eğitim, sınırsız olan bilgiye giden basamaklardan oluşan bir merdiven ve en temel yollardan biridir. Eğitim kurumları, tarih boyunca ülkeler, kıtalar fark etmeksizin dünyanın her yerinde bu merdiveni, çatısı altında barındırmıştır. Bilgi, eğitim sistemi ve bu eğitimin verildiği yerler birbirleriyle hep bağlantılı olmuştur. Eğitim sisteminde herhangi bir bozulma ya da kurumların yetersiz kalması insanların bilgiye bu yoldan ulaşamamasına ve dolayısıyla eksik bilgiye sahip olmasına neden olmuştur. Ne zaman geriye giden bir toplum olsa eğitim düzeyi sorgulanmış, kurumlardaki yanlış işleyiş göze çarpmıştır. Eğitim kurumları, toplumun ihtiyaç duyduğu diğer kurumlar gibi, ihtiyaçlara cevap verdikleri sürece işlevlerini yerine getirmişlerdir. Bu özelliklerini yerine getiremedikleri zaman ya yerlerine yenileri kurulmuş, ya da reformlara(değişikliklere) uğramışlardır. Osmanlı İmparatorluğunun ilk dönemlerinde aynen bu şekilde eğitim kurumları, toplumun ihtiyaçlarını karşılamış fakat gelişen süre içerisinde çağın getirisine, şartlarına ayak uyduramamıştır. Bu da en çok medrese sistemi ile eğitim gören yapıyı bozarak batılılaşmaya itmiştir. Batılılaşma sözcüğü, gelişmiş Batı ülkelerini, her konuda düzenlemeler, yenilikler yaparken örnek alanların yaklaşımını ifade etmek için kullanılır (Mardin,1992:9)[1]. Batıda modernleşme Rönesans ile hız kazanmış fakat Osmanlı İmparatorluğunda 18.yüzyıldan itibaren hareketlenmeye başlamıştır. Modernleşmeyi bir toplumun gelişebilmesi, bulunduğu çağa ayak uydurabilmesi için diğer toplumlardan geri olan yönlerini geliştirip, kalkındırabilmesi olarak tanımlarsak, Osmanlı kuruluşundan itibaren iki yüz elli yıl içinde bu yönde pek çok adım atmıştır. Fakat daima göz önünde bulunan bir imparatorluk olduğu için kendi içinde yaptığı savaşlar haricinde, diğer ülkelerle yaptığı savaşlar eğitimin gelişmesi yönünde yapılacak reformları geri plana itmiş ekonomi, ordu, kalkınma vb. şekilde ihtiyaçların ön planda olması sebebiyle onlara öncelik tanınmıştır. İlerleyen süreçlerde aslında ordunun bile bir reforma uğrayabilmesi için eğitimden geçmesi gerektiği fark edilerek bu doğrultuda askeri okullar, kara ve deniz okulları açılarak eğitime önemi geçte olsa vermeye başlamışlardır. Bu süreç Türkiye Cumhuriyeti dönemine kadar ilkokullar, ortaokullar, üniversiteler dahil olmak üzere her alanda tarım, bilim, sanat vd. bilinçlenerek kendini daha olumlu şekilde göstermeye

başlamıştır. Günümüzde de halen tam olarak oturmamış bir eğitim modeli olduğu, geçmişte yaşanılan sıkıntıların çok fazla göz önüne alınmadığı, insanların iktidar, çıkar kavgası içerisinde kaybolup gittiği toplumun en önemli sorunu olan eğitime gereken önemin verilmediği tespit edilmiş olup bu çalışma çerçevesinde anlatılmak istenilmiştir.

Bu çalışmada Tanzimat'tan günümüze Eğitim alanında yapılan reformlar, neden reforma ihtiyaç duyulduğu ve bu reformlar yapılırken neler göz önüne alındığı şeklinde sorulara açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Bu süreç, dini eğitimin önemini belirten Medrese, Sıbyan okulları, Enderunu içine alan Osmanlının kuruluşundan Tanzimat'a kadara olan süreci işleyen birinci bölümle başlamıştır. İkinci bölümde ise; Eğitimde modernleşme hareketleri doğrultusunda yaşanılan Osmanlı-Rus savaşları sonucunda(Rus Harbi), orduda eğitime önem verilmesi gerektiği, askeri ve sivil okulların açılması üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölüm, Tanzimat dönemidir. Bu dönemde ilköğretim altı yıla çıkarılmış, Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile çeşitli derecelerdeki okulların, nerelerde açılacağı, öğretim süreleri vb. konular karara bağlanması yönünde yasal dayanak niteliği taşıyarak eğitim tarihi açısından önemli bir gelişme olmuştur. Dördüncü bölüm I.Meşrutiyet dönemidir. Bu dönemde Kanun-i Esasiye ile eğitim alanında reform yapılmak istenilmiştir. Beşinci bölüm Abdülhamit'in parlamentoyu süresiz tatil ettiği Mutlakiyet dönemidir. Altıncı bölüm, II. Meşrutiyet dönemi kararsızlık ve karışıklık dönemi olmuş ve sürekli bakanlar değişmiştir. Yedinci bölüm, Kurtuluş Savaşı dönemi, ülke savaş içinde olsa dahi eğitime gereken önemin verilmesi gerektiği Mustafa Kemal önderliğinde birçok olumlu adımların atıldığı dönemdir. Sekizinci bölüm, Türkiye Cumhuriyeti dönemi kurtuluş savaşı kazanıldıktan sonra ülkenin çıktığı bir savaş sonucunda sadece eğitimde değil birçok alanda reformların yapıldığı, gelişimin açık olduğu bir dönemdir. Dokuzuncu bölümde ise Türk eğitim tarihinde önemli yer tutan, alınan kararları ile eğitime ışık tutulacağına inanılan, şuralara değinilmiştir. Son bölümde ise yabancı ülke eğitim sistemlerine dair kısa örnekler verilerek eğitim sistemimize farklı bir açıdan bakılması amaçlanmıştır. Tüm bu bölümlerin derlendiği araştırma literatür tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiş betimsel bir araştırmadır.

Araştırma yapılırken fark edilen en önemli ayrıntı hangi kaynağa, kitaba bakılırsa bakılsın tüm Türk Eğitim tarihçilerinin ve bu konuda yazan herkesin referans olarak aldığı tek isim olan Prof.Dr. Yahya Akyüz'ün yer almasıdır. Tüm eserleri bu yönde çalışma yapacak arkadaşlara yol gösterici hatta can simidi niteliğindedir. Umarım ki bu alanda yazılar, kitaplar çoğalır ve genç nesiller geçmişi daha iyi öğrenip geleceğe ışık tutacak bireyler yetiştirebilirler.

GCRIS

GCRIS

BİRİNCİ BÖLÜM

KURULUŞTAN TANZİMATA KADAR OLAN DÖNEM (1299-1776)

Osmanlı Türklerinde eğitim, ağırlıklı olarak dini eğitime dayalı olan medrese sistemiydi. Bu sisteme göre dini eğitimin yanında günlük hayatta kullanılacak bilgilere yer veriliyorsa da ne ilkokullarda ne de diğer bölümlerde dünyevi ihtiyaçlarını öne çıkaran bireyler yetiştirme amacı güdülmüştür. Bu doğrultuda birey yetiştirme daha çok Orta Çağda, Doğu ve Batı dünyasında rastlanmaktadır. Osmanlı'da bu çağdaki Sıbyan Okulları'nın öğretmenleri ile müderrisleri matematik ve mantığa yatkınlığı olan din adamlarıydı. Bu kişiler bilimsel bilgiye sahip olsalar da din adamı olmaları sebebiyle eğitimlerinde bu tarafları ağır basmıştır. Bu sebepten bu çağda eğitim, dinin tesiri altında kalarak insanları yalnızca ahiret için yetiştirmede bir araç olmuştur. Bu dönemde, din için araç olan eğitimin verildiği okullar aşağıda incelenmiştir.

1. Sıbyan Okulları

Eğitim ve öğrenme faaliyeti insanın varoluş sebebini anlamasında çok büyük önem arz etmektedir. Müslüman milletler de geçmişten günümüze bu duruma büyük titizlikle yaklaşmışlardır. Kuran-ı Kerim ve İslam, Peygamberi öğrenmeyi, okumayı, erkek ve kadın bütün Müslümanlara bir görev olarak yüklemiştir. İnsanlar bu görevi yerine getirebilmek için bazı eğitim kurumları oluşturmuşlardır. Osmanlı Döneminde Sıbyan Okulları bu eğitimin ilk aşamasıydı ve genel olarak ilköğretim seviyesindeki okullara verilen addı.

Kuran okutmayı, namaz ayetlerini ve namaz kılmasını öğretmek, birazda yazı yazdırmak için temelde üç amaçla kurulmuşlardır (Koçer,1987:8)[2]. Sıbyan Okullarında çocukların okula gitme yaşı yedi civarında idi. Bitirme yaşı ise on üç-on beş yaşlarında olurdu. Öğrenciden üç yıl içerisinde Kuran'ı ezberlenmesi beklenirdi.

Sıbyan Okullarını özel kişiler kurmuşsa, onlara hemen han, hamam, dükkan, zeytinlik, tarla gibi gelir kaynağı olabilecek mülkler bağışlanır. Vakıflar kurularak bu vakfın geliri ile okulun bakımı, öğretmenlerin aylıkları, bazen öğrencilerin harçlıkları bile karşılanırdı (Ergin,1997:74)[3]. Ayrıca, Sıbyan Okullarında eğitim öğretim parasızdı.

2. Medreseler

Camilere bağlı olarak, bir çeşit okul fonksiyonu gören ve İslamiyet'le birlikte Türk toplumuna giren medreseler, ilköğrenimden yüksek öğrenime kadar değişen kademeli bir öğrenim vermekteydi. Dini eğitimin üssü haline gelmişti. Medreselerin kaynakları, devletin yardımına ve vakıflara dayanıyordu. Bu eğitim kurumları 18. yüzyıla kadar toplumun eğitim ihtiyacına mutlak olarak cevap vermişlerdir (Kaya,1984:67)[4].

Osmanlı fetih politikasına göre fethedilen yerlere Cami ve hemen yanında medrese açılması ile topluma ve devlete gerekli din, ilim ve eğitim hizmetlerinin yanında devlet ihtiyacına yönelik adli personelin karşılanması da medreseler aracılığıyla sağlanmaktadır.

Medreselerin yüksek standartları, dünyanın her yöresinden öğrenci çekmekteydi. İbni Sina, Gazali, Farabi, Katip Çelebi ve Evliya Çelebi gibi ünlü dünya bilginleri medreselerde eğitilmişlerdir ve bilim dünyasına önemli katkılarda bulunmuşlardır (Eren,1963:186)[5]. Öyle ki burada yetişen öğrenciler belirli aylarda medreselerden çıkıp, köy köy dolaşarak halka vaaz ve nasihat ederler ve karşılığında köylülerden yiyecek ve giyecek alırlardı.

Medreselerde yapılan tüm bu eğitim, öğretime yönelik çabalara rağmen, devletin gerileme içinde bulunması, batı da sürekli eğitim alanında yapılan gelişmeler devlet adamlarının yeni çıkış yolları aramasına sebep olmuştur. Böylece medreselerin sonunu hazırlayan süreç başlamış ve eğitimde dahil her alanda batıya yönelmenin görüşü ağırlık kazanmıştır.

3.Mekteb-i Enderun(Saray Okulları)

Enderun Okulu, Fatih Sultan Mehmet tarafından ,1455 yılında yönetici ve devlet adamı yetiştirmek amacıyla kurulmuştur. Bu okullarda; medreselerde okutulan konulardan başka, beden eğitimi, Türk gelenek ve görenekleri, nezaket kuralları, askeri sporlar gibi konulara özel bir önem veriliyor, hem özel hem de toplum yaşantısında düzenli ve disiplinli davranışlar geliştirmeye çalışılıyordu (Kaya,a.g.e.:65)[4].

Enderun Okulu, Hıristiyan tabakadan alınan yetenekli çocukları (devşirme oğlanları) gerçek Müslüman, iyi bir devlet adamı ve asker yapma, sanatkâr ruhlu olanları yeteneklerini geliştirme amacı içerisindeydi (Kaya,a.g.e.:78,79)[4].Sonraları bu mekteplere Türk ve Müslüman çocukları da girdiler. Enderun'a girmek şeref, imtiyaz sayılırdı. Fakat alınanlardan da birçok meziyet beklenirdi. Bu sebepten Enderun'a alınacak talebeler zekâ testinden geçirilirlerdi. Böylelikle zekâ testini öğrencilerin okula alınmasında bir ölçüt olarak ilk uygulayanlar Osmanlılar olmuştur.

Dönemin Genel Değerlendirmesi;

Osmanlının Tanzimata kadar olan döneminde din ağırlıklı eğitim, Sıbyan Okulları ve Medreselerin yanı sıra, Enderun Okullarının açılmasıyla daha bilimsel amaçlı olmuştur. Aynı zamanda saygın devlet adamı ve askerlerin yetiştirilmesi amaçlanarak eğitim, devletin ilerlemesinde sistematik olarak kullanılmıştır. Bu eğitimin toplumun geneline yayılamaması ve dolayısıyla daha fazla yarar sağlayamamasının nedeni Enderun Okullarının belli düzeydeki öğrencileri eğitmesidir. Toplumun diğer kesimi ise daha düşük nitelikteki, Sıbyan Okulları ve Medreselerde eğitim görmekteydi. Bu farka rağmen bilgi, yetenek ve kişiliğin temel sayıldığı eğitim sistemi Osmanlının altın döneminde idi. Osmanlı İmparatorluğu hızla büyümüş, toplumsal ve siyasal kurumlar yeni kurallarla ve dayanışmalarla kuvvetlendirilmiştir. Türkler arasında şöhret, yüksek pozisyon ve saygılık, üstün yeteneklerin başarılı hizmetlerin ödülleri olmuştur. "Yeterlilik, eşitlik, hak ve adalet ilkesine bağlılık farklı inançlara karşı hoşgörü bu dönemde kamu yönetimiyle özdeşleşmiştir" (Lyber,1969:48)[6]. Ancak Kanuni'nin ölümünden sonra, eğitim

kurumlarında başlayan gerileme kamu ve orduyu da olumsuz yönde etkileyerek hızlanmış, eşitlik, dürüstlük, yetenek, adalet ve hoş görüye dayanan gücünü yitirip, Avrupa'nın hasta adamı durumuna gelmiştir. Hasta adamı tedavi etmek için, Türk toplumunun liderleri tarafından bulunan çare eğitimin yeniden düzenlenmesi olmuştur (Kaya,1986:128)[7].

GCRIS

İKİNCİ BÖLÜM

EĞİTİMDE MODERNLEŞME HAREKETLERİ (1776-1839)

Avrupa ekonomik, bilimsel ve teknolojik yönden ilerken, Osmanlılar olayın bu yönünü göremediği için " İslahat " denilen devir başlamıştır. İslahat yenileşme girişimidir. Bu dönemde çözüm, askeri yenilgilere karşı çare aramak amacıyla yüksek askeri okulların kurulması temeline dayandırılmıştır. Kendini savunma fikrinden doğan bu çözüm, kimi zaman batıyı taklit etme kökenine dayandırılırken kimi zaman da geçmiş mutlu günlere dönme fikrinden baz alınmıştır. Osmanlı Devleti'nde bu fikirler çarpışırken, Batı, Rönesans, reform ve coğrafi keşifleri yaşıyor, sosyal ve ekonomik gelişmeleri gerçekleştiriyordu. Özellikle, Avrupa'da endüstri devriminin yapılması, Osmanlı İmparatorluğu'nu siyasi ve askeri alanda zaten mevcut olan baskıların yanında bir de ekonomik baskı ile yüz yüze getirmiştir. Diğer taraftan Osmanlı'nın tımar, toprak düzeni dolayısıyla yönetim biçimi bozulmuş, Batı'dan gelen fikir akımları nedeniyle de azınlıkların bağımsızlık mücadeleleri başlamıştır.

1769-1774 Rus Harbi'nde, 1770'de Rus donanması Akdeniz'e gelip, Osmanlı donanmasının Çeşme'de yakılmasına sebep olduktan sonra reform istekleri ağır basmış, yeni bir donanma yapmak için gerekli olan Mühendishane-i Bahr-i Hümayun'dan başlayarak batılı yöntemlere dayalı askeri okullar açılmaya başlamıştır. Ordunun subay ihtiyacını karşılamak için, kurulan yüksek askeri okullara öğrenci Tanzimat ile başlayan modern devlet olma isteğinden doğan bürolara ve Babıali kalemlerine memur yetiştirmek için Mekteb-i Maarif-i Adliye'den başlayarak, 1838'den itibaren de genel eğitim müesseseleri açılmaya başlanmıştır.

İlk kez Fransızca, İngilizce eğitim programına dahil edilmiştir. İlköğretim zorunluluğu bu dönemde getirilmiştir. Batı ile ilişkiler yoğunlaşmış, Avrupa'ya öğrenci gönderilmiştir. Bu dönemde yapılan değişimleri daha ayrıntılı inceleyecek olursak;

1. Yenileşme Döneminde Açılan Askeri Okullar

Mühendishane-i Bahr-i Hümayun (1776) : İlk askeri deniz okulu, Cezayirli Hasan Paşa'nın önerisi doğrultusunda açılmıştır. Çocuklara önce okuma yazma, Arapça, Farsça, Fransızca öğretilir sonra Matematik ve Denizcilik bilgileri verilirdi. Süresi üç yıl olan okulda 1842'den sonra Fransızca seçmeli, İngilizce zorunlu hale getirilmiştir (Akyüz,2014:144)[8].

Mühendishane-i Berri Hümayun: Deniz kuvvetlerine mühendis ve subay yetiştirilmesine ilaveten kara kuvvetlerinde de subay ve teknisyen ihtiyacını karşılamak için III. Selim (1789-1807) tarafından kurulmuştur. Askeri Kara Okulu'nda daha çok topçuluk, istihkâm haritacılık öğretimi yapılmaktaydı, süresi ise 4 yıldı.

Tıbhane-i Amire ve Cerrahhane-i Mamure(1827): II. Mahmut (1808-1839) döneminde Yeniçeri Ocağı'nın ortadan kaldırılmasıyla batılı usullere uygun ordu kurulmaya başlanmış, kurulan bu ordunun doktor ihtiyacını karşılamak üzere Vezneciler Tulumbacıbaşı Konağında Tıbhane-i Amire, Topkapı Sarayı içerisinde ise Cerrahhane-i Mamure açılmıştır. Tıbhanede öğretim Fransızca iken Cerrahhane'de Türkçe öğretim yapılmaktaydı. 1838yılından itibaren de iki okul birleştirilerek çalışmalara devam edilmiştir (Şen,2013:482)[9].

Mekteb-i Funun Harbiye(1834): Subay yetiştirerek değil, uzun yıllar bir öğretmen kaynağı olarak da tarihimizde etkinlik göstermiştir. İlkokul düzeyinde bir eğitimle hayata geçen okul 14 yıl sonra ilk subaylarını çıkarmıştır.

Mızıka-i Humayun Mektebi(1834): 1826 yeniçeri ocağının kaldırılması ile yeni bir mızıka mektebi açılmıştır. Bu mektep tamamen Avrupa tarzında eğitim yapan orkestra haline getirilmiştir ve böylece bugünkü Cumhurbaşkanlığı Filarmonin temeli atılmıştır. (Şen, a.g.m.:482)[9].

2. Yenileşme Döneminde Açılan Sivil Okullar

Daha önceden belirtildiği gibi çocuklara çoğunlukla ahirete ait bilgiler verilmesi dünya ile ilgili bir öğretim yapılmaması şüphesiz ki, yabancı dile yer vermiş olan yüksek askeri okullara ve öğrenci hazırlamak için orta öğretim kuruluşlarına şiddetle ihtiyacı doğurmuştur. Gerek bu okullara öğrenci hazırlamak, gerekse iyi memur yetiştirmek amacıyla padişah tarafından rüşt çağındaki çocukların devam edeceği okul anlamına gelen Rüşdiye okullarının açılmasına 1838'de karar verildi. Rüşdiyeler'in birinci olan Mekteb-i Maarif-i Adliye; Çıraklık yoluyla yetişen memurların bir öğrenim basamağından geçmesini sağlamak için 1838'de açılmıştır. Amaç hükümet dairelerine girmiş olan genç memurları ve memuriyete girmek için adım atmış kişileri okutmak ve yetiştirmektir.

"Mekteb-i Maarif-i Adliye'ye 1857 de bir de Mekteb-i Maarif-i Adliye İdadisi eklenmiştir. Bunun üzerine Mekteb-i Umum-u Edebiye ortadan kalkmıştır. Mekteb-i Maarif-i Adliye 1862 yılına kadar öğretime devam etmiş, bu tarihten sonra da bir taraftan Rüşdiyeler'in çoğalması, diğer taraftan memur okutma ve yetiştirme görevinin mesleki okullara devredilmeye başlanmasıyla ile ortadan silinmiştir" (Koçer,1991:45)[10].

3. İlköğretimin Zorunlu Hale Getirilmesi

İlköğretim zorunluluğu, ilk yenileşme dönemine denk geliyor. Anne ve babalar para kazanma derdine düşüp 5-6 yaşlarındaki çocuklarını okullardan alıp, sanatkâr yanına çırak olarak vermeye başlamıştır. Dinen de bunun günahından habersiz olan ebeveynler II. Mahmut'un 1824'deki fermanıyla, 12 yaşından önce İslami ve dini bilgileri gereği gibi öğrenmeden çocukların okuldan alınıp usta yanına verilemeyecekleri ve bu durumun takibinin kadılarda olduğu, fermana uymayanların ceza göreceği şeklinde haberdar edilmelerine rağmen, ferman 1839 yıllarına kadar yeterince uygulanamamıştır. Bu durumun takibinin yapılamamasında Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılması ile ilgili uğraşılar, Rus ve Mısır savaşları sebep olmuştur. Her şeye rağmen 1824 fermanı eğitim tarihimizde büyük bir değer taşıdır. Tüm ülkeyi

kapsayacak şekilde ilköğretim zorunluluğunun getirilmesi ise Tanzimat döneminde gerçekleştirilmiştir (Akyüz,a.g.e.:151,152)[8]. Buna üçüncü bölümde değineceğiz.

4. İkinci Mahmut'un (1808-1839) Avrupa'ya Öğrenci Göndermesi

Avrupa yöntemlerine yönelmelerin her geçen gün önem kazanması, batının gelişen bilimlerini öğrenmiş memurlara ve bilgi sahibi insanlara ihtiyacın artması ile harbiye ve mühendishaneden Avrupa'ya öğrenci gönderilmiştir. 1834'den itibaren Viyana, Paris ve Londra çok sayıda askeri öğrenci ve genç subay gönderilmiştir. Amaç, Harbiye ve öteki askeri okullara yetenekli, bilgili öğretmen. Kültürlü, teknik bilgi sahibi subay yetiştirmek ve Tophane, Baruthane, Fişekhane, Dökümhane gibi askeri fabrikalara da mühendis ve subay yetiştirmektir (Akyüz,a.g.e.:152,153)[8]. Tüm bunlar daima var olan batılılaşma, batı hayranı isteklerin yoğun şekilde yaşanmasından kaynaklanmaktadır.

GCRIS

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TANZİMAT DÖNEMİ (1839-1876)

“1839’da tahta çıkan Abdülmecit(1839-1861),Reşit Paşa’nın etkisiyle, Tanzimat Fermanı (Gülhane Hattı-ı Hümayunu) denilen siyasal bir ferman yayınlamış, ülkede siyasal ve sosyal bazı düzenlemeler yapılacağını duyurmuştur. Bu nedenle 1839’da başlayan yeni döneme Tanzimat dönemi denir” (Karataş,t,y.:235)[11].

“Tanzimat’ın ilan edildikten sonra eğitim konuları ayrı bir konu olarak düşünülmüş ve incelenmeye başlanmış, orta öğretim kurumlarına öğrenci yetiştiren okullar üzerinde çalışılmaya başlanmıştır. Bunun için, ilk olarak Sıbyan Okulları’na yeni bir yüz kazandırılmaya başlanmıştır.Tanzimat Fermanı’nda öne sürülen reformların, askeri alanlar hariç diğer alanlarda da olmasını isteyen Sultan Abdülmecit 1845’te bir ferman yayınlamış, reform yolunda ilerlemenin eğitim alanına önem verilmesiyle hedefine ulaşacağını ifade etmiştir” (Karataş,a.g.m.:235)[11].

Böylelikle eğitime gerekli önemin verilmesi ile devleti felakete gidişten kurtaracak bir yol olarak düşünülmeye başlanılmıştır. Eğitimin böyle bir misyonunun bulunduğunun fark edilmesi, eğitim tarihimizde çok önemli bir adımdır. Tanzimat döneminde başlıca üç nedenle eğitim alanında yenileşmeye gidilmiştir. Bu nedenlerden ilki batılılaşma amacıdır. Batılılaşma; bir ülkenin belli bir dönemde Avrupa ülkelerindeki, ekonomi, politika, teknoloji, bilim, eğitim, kültür ve sanat alanlarında var olan gelişmeleri gerek taklit ederek gerekse benimseyerek uygulamaya çalışmasıdır. İkinci etken ise Osmanlı yönetimine ve Türklere karşı düşmanca davranan Avrupa kamuoyunu kazanma umudu ve son neden ise Avrupa devletlerinin baskıları nedeniyle yenileşme ihtiyacı hissedilmesidir. (Akyüz, a.g.e.:157)[8]

Dönem içerisindeki gelişmelere dikkat ettiğimizde ilköğretimdeki gelişmeler biraz geri kalsa da, Nisan 1847 talimatı ile zorunlu ilköğretim altı yıla yükseltilmesi ve azda olsa bu talimata uyulabilmesi çok önemli bir gelişmedir.

Tanzimat Döneminin en önemli olaylarından biri 1869 yılında ilan edilen, Maarif-i Umumiye Nizamnamesidir. "Eğitim öğretime birçok alanda yenilik getiren nizamnamede, çeşitli derecelerdeki okulların, nerelerde açılacağı, öğretim süreleri, okullara kabul edilecekleri yaş sınırı, bir okuldan alınan diploma ile hangi okula girilebileceği. Örgün eğitimin ilk, orta ve yüksek şeklinde derecelendirilmesi, belirlenmiştir" (Demirel,2012:514)[12].

"Maarif-i Umumiye Nizamnamesiyle batılılaşma devrinin başlangıcından beri eğitimde parça parça yapılmış ıslahat bu nizamnameye bağlanmış, teşkilatlandırılmış ve eğitim tam bir devlet işi olarak alınmıştır" (Erdem,2000:759)[13].

1. Tanzimat Döneminde Eğitimde Neden Yenileşmeye İhtiyaç Duyuldu

Tanzimat Fermanı'nda (1839) eğitimle ilgili herhangi bir madde yoktur. Fakat artık devlet adamları girişilen yeniliklerin başarıya ulaşabilmesi ve kalıcı olabilmesi için bilgili bir toplum, yeni bir aydın tipi ve kadro oluşturmak gerektiğini biliyorlardır. Bunda daha çok, Avrupa'nın baskıları ve Avrupa kamuoyunu kazanma arzusunun etkili olduğunu söyleyebiliriz (Akyüz,a.g.e.:159)[8]. Peki eğitimin gelişmesi için katkı sağlayan bu devlet adamları kimlerdir?

Abdülmecit(1823-1861): Babası İkinci Mahmut'un ölümünden sonra 1839'da tahta çıkan Abdülmecit, eğitime büyük önem veren bir Padişahtı. Abdülmecit 1845'de Bab-ı Aliye gidip sadrazam ve tüm vekillere hitaben bir ferman okumuştur (Takvim-i Vekayi)

Fermanda ki hükümler:

"-Halkın cehaleti giderilmeli eğitimi sağlanmalıdır.

-Her düzeyde eğitim ve mesleki eğitim ele alınmalıdır.

-Din ve dünya için geçerli bir eğitim verilmelidir.

-Okullar ülkenin uygun olan her yerinde açılmalıdır" (Akyüz,a.g.e.:160)[8] şeklinde olmuştur. Eğitimle yakından ilgilenilme padişahın bu uyarısı ile başlamıştır.

Reşit Paşa (1800-1858): Paris ve Londra Elçisi, Dışişleri Bakanı olmuş ve Abdülmecit döneminde altı kez Sadrazamlık yapmıştır. 1839'da Abdülmecit'e Tanzimat Fermanı'nı ilan ettiren başlıca kişilerdendir. "Batılı devletlerin gücü ve zenginliğinin halkın eğitilmesinden kaynaklandığını söylemiştir" (Akyüz,a.g.e.:193)[8].

Sadık Rıfat Paşa(1807-1857): Viyana'da elçilik yapmıştır. Yayınlamış olduğu Risale ile Osmanlı devlet adamlarının ve aydınlarının Avrupa eğitimini tanımalarında önemli yer tutmuştur (Akyüz,a.g.e.:194)[8].

Ali Paşa(1851-1871): Abdülmecit ve Abdülaziz dönemlerinde beş kez Sadrazamlık ve yedi kez Hariciye Nazırlığı yapmış önemli bir devlet adamıdır. Sadrazamlığı döneminde eğitimle ilgili yasal düzenlemeler ve eğitim kurumları açma bakımından çok önemli atılımlar yapmıştır (Akyüz,a.g.e.:194)[8].

Fuat Paşa(1815-1869): "Dışişleri Bakanlığı ve iki kez Sadrazamlık yapmıştır. Ahmet Cevdet Paşa ile Kavad-i Osmanî başlıklı bir ders kitabı yazmışlardır" (Akyüz,a.g.e.:194)[8].

Ahmet Cevdet Paşa(1822-1895): Mecelle'nin hazırlanışındaki emeği ile tanınır. Osmanlıca dil bilgisi ve bazı ders kitapları yazmıştır. İlmiye sınıfı ve medreselerin yetersizliklerini dile getirmiş, bunların yeniliklere gösterdikleri tepkileri eleştirmiştir (Akyüz,a.g.e.:194,195)[8].

Ahmet Kemal Paşa(1808-1888):1848'de Darülmuallimin-i Rüşdi'nin açılmasına önderlik etmiştir. Yeni ders araç gereçlerini Rüşdiyelere sokmuştur. Okul kitaplarının basımı için Avrupa'dan litografya makinesini getirtmiştir. (Akyüz,a.g.e.:195)[8].

Saffet Paşa(1814-1883): Abdülaziz dönemimde üç kez Maarif Nazırlığı yaptı. Sadrazam Ali Paşayla beraber Galatasaray Sultanisi'nin açılışı, Maarif-i Umumiye Nizamnamesinin yapılmasında büyük emek harcamıştır (Akyüz,a.g.e.:195)[8].

2. Tanzimat Döneminden İlköğretimde Yenilik ve Gelişmeler

İlkokulların öğretim süresi 4 yıldır. Fakat önemli bilgileri öğrenememiş çocuklar 3 yıl fazladan okulda tutabilirlerdi. 4 yıl olan Sıbyan mekteplerinden sonra 2 yıl olan ve yeni kurulan Rüşdiye Mektepleri de zorunlu öğretim kapsamına alınmıştır. Böylece toplam 6 yıl zorunlu öğretim getirilmiştir. Zorunlu öğretim İkinci Meşrutiyette 1913'te tekrar 6 yıla çıkarılmıştır, Cumhuriyet dönemi başında 5 yıla indirilmiştir. Ancak 1973'te 8 yıla çıkarılabilmiş, fakat bunun gerçekleşmesi hemen mümkün olamamıştır (8 yıllık zorunlu ilköğretim uygulaması Türkiye de 1997-1998 öğretim yılında gerçekleşebilmiştir) (Akyüz,a.g.e.:162)[8].

3. Tanzimat Döneminde Orta Öğretimde Yenilik ve Gelişmeler

Tanzimat orta öğretimde, 3 tür okul halinde şekillenmiştir.

Rüşdiyeler: Bu eğitim kurumları, Türk eğitim tarihinde ilk önce orta öğretim seviyesinde ortaya çıkmış, lise ve ortaokul düzeylerinden sonra, öğretim seviyesi düşerek ilköğretim kademesine geçmiştir (Önder,2014:142)[14]. Rüşdiyelerin Osmanlı Devleti'ne getirdiği yenilik, Kız Rüştiyelerinin açılması ile olmuştur.

İdadiye: "Bu terim önceleri, harb okulu ve askeri tıbbiyeye girmek isteyen gençlerin eksik bilgilerini tamamlamak amacı ile açılan hazırlık sınıfları için kullanılmıştır" (Akyüz,a.g.e:166)[8]. İdadilerin ülke genelinde yayılmaları II. Abdülhamit döneminde olmuştur. Böylece 19.yy sonlarında ülke, orta öğretim bakımından oldukça sıkı örgün bir yapıya bürünmüştür (Önder, a.g.e:144)[14]. 1910-1913 yılları arasında önce Sultaniye daha sonra da liseye dönüştürülerek tarihe karışmışlardır.

Sultaniler: "On dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında Müslüman ve Hıristiyan bütün Osmanlı yurttaşlarına orta öğretim düzeyinde ortak bir kültür ve eğitim verilmek isteniyordu. Bu amaçla öğretim dili Fransızca olan bir orta öğretim kurumu 1868 yılında açıldı ve Sultani diye adlandırıldı" (Önder, a.g.e.:144)[14].

4. Tanzimat Döneminde Yüksek Öğretimde Yenilik ve Gelişmeler

Darülfünun kurulması 1846'da kararlaştırılmış ancak 1863'te açılabilmiştir. "Darülfünun, Arapça dar(ev) ve fünun (fenler) sözcüklerinden türetilmiş, "üniversite" anlamında kullanılan bir sözlüktür" (Önder, a.g.e.:146)[14].

Abdülmecit zamanında sıbyan ve rüşdiye okullarının üzerinde bir okula ihtiyaç duyulması Darülfünun kurulmasında etken olmuştur. Bu sebeple o dönemde kurum aşamasında iken buraya öğretim üyesi yetiştirmek amacıyla Avrupa'ya dahi öğrenci gönderilmiştir. Amaç: "Batılılaşma yolunda olan devletin kamu hizmetleri yapmasını sağlamak ve medreselerin dışında dini gelenek ve etkilerden uzak modern bir üniversite eğitimi yapılmasını sağlamaktır" (Akyüz,a.g.e.:168)[8]. Fakat Tanzimat döneminde Darülfünun kurma girişimlerinde başarılı olunamamıştır. Bunda atılan aceleci adımlar, maddi imkansızlıklar en büyük etken olmuştur. Tanzimat döneminde yer alan yüksek okullardan kısaca bahsedecek olursak;

Mekteb-i Mülkiye: İlk sivil yüksek öğretim kurumu 1859'da açılmıştır. Amacı kaymakamlık, müdürlük gibi görevler yapacak memurları yetiştirmekti. Öğretim süresi iki yıldır. Mezunları 1873'lerden sonra açılan idadilerde yöneticilik ve öğretmenlik görevlerine de tayin edilmiş, böylece Mülkiye Mektebi Türk eğitim tarihinde bir aydın öğretmen ve yönetici kaynağı da olmuştur (Akyüz,a.g.e.:170)[8].

Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye: Sivil tıp okulu demektir. Bu okula, doktorluğa teşvik edilmek, maaşla belediye doktorluğunda iş imkanı sağlamak suretiyle talebe çekmek istenilmiştir. Bu okulun verdiği mezunlar, mesleklerinin yanı sıra fikir ve siyaset alanında da başarı göstermişlerdir (Akyüz,a.g.e.:171)[8].

5. Tanzimat Döneminde Mesleki ve Teknik Eğitimde Yenilik ve Gelişmeler

Tanzimat'tan Cumhuriyet'e kadar olan sürede, mesleki ve teknik eğitim alanında bir takım yenilikler olmuş, gençleri mesleğe yönelterek teknik eğitim verilmeye çalışılmıştır. Fakat belirli bir plan doğrultusunda ilerlenilemediği için yeteri kadar gelişme sağlanamamıştır. İlk olarak teknik okulların açılması yönündeki ihtiyaç II. Mahmut'un son dönemlerine denk gelmiştir. Eğer II. Mahmut yaşamış olsaydı, ülkedeki ilk Mesleki ve Teknik Okulların kurucusu olacağı da yadsınamayacak bir gerçek olarak tarihteki yerini alacaktı. Nitekim II. Mahmut'un ölümünü takip eden ilk Tanzimat yılları gerek ziraat gerekse sanat okullarımızın habercisi olmuştur. Bu süreçten sonra Mühendis ve Mimar Okulları, Erkek Teknik Öğretim Okulları, Kız Teknik Öğretim Okulları, Ticaret Okulları, Memur Okulları, Ziraat ve Orman Okulları açılarak mesleki eğitime de gereken önem verilmeye çalışılmıştır (Unat,1964:77)[15].

6. Tanzimat Döneminde Özel Eğitim, Azınlık ve Yabancı Okulların Durumu

1856 Islahat Fermanının getirdiği hükme göre, azınlıklar okullar açma ve geliştirmeye izinli sayılmışlardır. Fakat bu okulların öğretmen seçimleri ve öğretim türlerini, azınlıklarında üye olarak bulunduğu Maarif Meclisi'nin denetimi altında yapılmıştır. Dönemde yapılan gelişmeleri 3 başlık altında inceleyecek olursak;

Türklerin Giriştiği Özel Öğretim: Bu dönemde Türklerin açtığı okul ya da yaptığı özel öğretim hakkında bilgi bulunamamıştır. Bunda en önemli etkenin ticari amaçlı okul açmanın yadırganması olarak gösterilmektedir.

Azınlıkların Giriştiği Özel Öğretim: Tanzimat döneminde özellikle Tıbbiye de öğretim dilinin Fransızca olması, mezunların kazandığı toplumsal statü ve ekonomi azınlıkların tercih etmesine sebep olmuştur. Azınlıklara bu dönemde tanınan hakların etkisiyle azınlık okulları büyük gelişme göstermiştir. Bu da onların benimsediği ayrılıkçı emellerinden vazgeçmemelerine, Osmanlılık idealini

umursamamalarına yol açmıştır. Böylece azınlık okulları ülke bütünlüğü için tehlikeli bir hal almaya başlamıştır.

Yabancıların Giriştiği Özel Öğretim: Yabancı okullar Tanzimat döneminde çoğalmaya başlamıştır. Bunun nedenleri, misyonerlerin daha bilimsel çalışmaları, azınlıklara tanınan haklar ve Osmanlı'nın dış borçları sebebiyle Batıya daha bağımlı hale gelmesidir.

Tanzimat dönemine genel olarak bakacak olursak, medrese dışındaki eğitimde ilk, orta ve yüksek şeklinde bir yapılandırmaya gidilmiş ve kısmende olsa kalıcı değişiklikler düşünülmüştür. Teknik ve mesleki eğitimin temelleri yapılmış, ilk defa öğretmen yetiştirilen meslek okulları, kızlar için ilk kez orta dereceli okullar açılmıştır. Aynı zamanda öğretmenlerin ve öğrencilerin ve kılık ve kıyafetleri belirlenmiş, disiplin aracı olan falaka kaldırılmış ve halk eğitiminin önemi anlaşılarak ve bu yönde gelişmeler görülmüştür. Bu açıdan bakacak olursak Tanzimat döneminde yapılan reformlar çok yönlüdür.

Eğitim ne modern ne de milli bir kimlik kazanabilmiş aksine gruplar arasındaki ayrılıklar genişlemiştir. Batılı eğitim görenler ile geleneksel eğitim görenler arasındaki uçurum büyümüştür. Bu sebeplerle Tanzimat'ı Türkiye için gerçek bir reform olarak değerlendirmek yanlış olabilir. Ancak atılan adımlar Meşrutiyet dönemindeki yeniliklere temel teşkil etmiş, Cumhuriyet dönemi eğitimine de önemli katkılarda bulunmuştur.

GCRIS

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

I.MEŞRUTİYET DÖNEMİ (1876-1878)

10 Mayıs 1876'da İstanbul'da medrese öğrencileri içte ve dışta yaşanan olumsuz gelişmelerden devlet adamlarını sorumlu tutup, derslerini bıraktılar ve Bab-ı Aliye saldırdılar (Akyüz,a.g.e.:223)[8]. Bu dönemde Osmanlı Devleti'nin ilk anayasası olan Kanun-i Esasiye (23 Aralık 1876) II. Abdülhamit tarafından ilan edildi. Gerek eğitimin yadsınmaz önemi, gerekse öğrencilerin bu ayaklanması sebebiyle ilk anayasada bu konu üzerine de maddeler yer aldı. Devletin artık anayasal esaslara göre yönetilmesi sağlayan Kanun-i Esasi'de yer alan eğitim ile alakalı maddeler şu şekildedir:

a. "Öğretim işini herkes özgürce yapabilir. İlgili kanuna uymak şartıyla her Osmanlı vatandaşı genel ve özel öğretim yapmaya izinlidir" (Akyüz,a.g.e.:224)[8]..

b. "Ülkedeki çeşitli dinsel inanışlarda ki toplumların din ve inanışlarına ilişkin öğretim yöntemi ve biçimine dokunulmayacak" (Akyüz,a.g.e.:224)[8].

c. "Osmanlı bireylerinin tümü için öğrenimin birinci mertebesi ilköğretim mecburi olacak ve bunun ayrıntıları ayrı bir düzenleme ile belirlenecektir" (Akyüz,a.g.e.:224)[8].

Ancak Sultan İkinci Abdülhamit Osmanlı-Rus harbi sebebiyle, çeşitli iç sorunlardan ötürü meclisi kapatarak anayasayı askıya aldı. Böylece, Sultan Abdülhamit'in Temmuz 1908 yılına kadar sürecek olan Mutlakıyet dönemi başladı.

GCRIS

BEŞİNCİ BÖLÜM

MUTLAKIYET DÖNEMİ (1878-1908)

"Abdülhamit'in 13 Şubat 1878' de Parlamentoyu süresiz tatil etmesinden 23 Temmuz 1908'e kadar geçen döneme Mutlakıyet dönemi denir" (Akyüz,a.g.e.:225)[8]. Bu dönemin eğitiminin temel özellikleri:

a- "Birçok meslek ve sanat okulu açılmıştır.
b- Üstün zekâlı ve Hıristiyan çocuklarını eğitimi için kurulmuş olan Enderun mektebinden sonra ilk kez özel eğitim alanında girişim olmuş sağır, dilsiz ve körler için bir okul açılmıştır.
c- Genel eğitim de ve okulların yaygınlaşmasında önemli gelişmeler kaydedilmiştir.
d- Orta öğretim düzeyinde kızların eğitiminde gelişmeler sağlanmıştır.
e- Rüşdiye ve İdadiyelerin yaygınlaştırılmasına önem verilmiş ancak özellikle parasal kaynak yetersizliği nedeniyle ilköğretime aynı özen gösterilmemiştir.
f- Din ve ahlak derslerinin saatleri arttırılmıştır.
g- Nicelik bakımından gözlenen başarılar eğitimin niteliğini yükseltmek gibi bir amaçla beraber yürütülememiştir. Hatta yeni düşünceler, bilimsel gelişmeler engellenmeye çalışılmıştır" (Akyüz,a.g.e.:225,226)[8].

1. Mutlakıyet Dönemi İlköğretimde Yenilik ve Gelişmeler

Mutlakıyet dönemi de dahil olmak üzere sonraki dönemlerde de ilköğretimin sorununun en temel sebebi maddi imkansızlıklar olmuştur. Yüksekokullar ve İdadiler her geçen gün çoğalırken, parasal kaynak yetersizliği, köylerde ilkokulların çoğalıp geliştirilememesi, devletin öğretimi yalnızca büyük kentlerdeki halkına ulaştırması sebebiyle köylülerin bilgisizlik içinde kalmalarına yol açmıştır.

1889'da Bursa Maarif Müdürü Ahmet Rıza Bey hazırlayıp Nezarete sunduğu raporda: "1889'da Bursa merkezinde 23 ilkokul ve 1200 öğrenci vardır.23 okuldan ikisi hariç ötekiler sağlığa zararlı, karanlık, rutubetli, viran birer yer odasından ibarettir (Akyüz,a.g.e.:229)[8]. Hocalar genellikle öğrencilerden aldıkları haftalıklarla idare etmektedir. Raporda, hocaların çoğunun "bilgisiz, ilerleme ve yenilik düşmanı" mahalle imamı oldukları belirtilmektedir.

Ahmet Rıza Bey'e göre, annelerin eğitim anlayışı;

"Anneler 4 yaşındaki bir çocuğun okumayı öğrenemeyeceğini ve okulda sekiz saat kapalı kalmasının vücuduna zararlı olduğunu bilmediklerinden, sadece evlerinde rahat oturmak veya komşuya gezmeye yalnız gidebilmek için çocuklarını başlarından savmak amacıyla okula gönderirler…" (Akyüz, a.g.e.229)[8].

Ahmet Rıza Bey açıklamalarından sonra şu sonucu varır;

"Okulları bu şekilde bırakmak ya da bu gibi okullara evladını göndermek insanlığa karşı bir suçtur" (Akyüz,a.g.e.:229)[8].

2. Mutlakıyet Döneminde Orta Öğretimde Yenilik ve Gelişmeler

İdadiler Rüşdiye'yi de içine alarak 1882-1890 tarihleri arasında taşralarda da açılmıştır. İdadiler, Rüşdiye ile birlikte il merkezlerinde yedi yıllık, sancak merkezlerinde ise beş yıllık eğitim vermişlerdir. Yayılan Rüşdiyelerle birlikte gelişen orta öğretim kurumları, bölgedeki yerel halk için yüksek öğretimde öğrenci olabilme ya da serbest meslek, mahalli ve resmi hizmetlerde görev alabilmek adına büyük kaynak olmuştur. Rüşdiye mektepleri, Abdülhamit döneminin sonlarına doğru 74 tanesi kızlara ait olmak üzere toplamda 619'a ulaşmıştır ve 40 bine yakın öğrenci vardır. Toplamda 20 bin öğrenciye eğitim sağlayan İdadilerin sayısı ise aynı dönemde 109 olmuştur(Akyüz,a.g.e.:.232)[8].

3. Mutlakıyet Döneminde Yüksek Öğretimde Yenilik ve Gelişmeler

1880'de Mekteb-i Hukuk-ı Şahane kurulmuştur. Öğretim süresi dört yıldır. Okulun amacı; Osmanlı kanunları ve siyasetinin ve hukuk biliminin öğretimi olmuştur. (Akyüz,a.g.e.:237)[8].

Mekteb-i Mülkiye-i Şahane bu dönemin önemli bir okulu olarak öğretimini sürdürmüş, mezunlarına, kaymakamlıkların yanında İdadilere öğretmen ve müdür atanma imkânı da tanınmıştır (Akyüz,a.g.e.:237)[8]. Böylece Mülkiyede yetişen birçok genç önemli eğitim görevleri alarak da devlete yararlı olmuşlardır.

4. Mutlakıyet Döneminde Mesleki ve Teknik Eğitimde Yenilik ve Gelişmeler

Bu dönemde faaliyete geçen mesleki ve teknik okullar şunlardır:

-"Sanay-i Nefise (Güzel sanatlar) Mektebi-1882

-Hendese-i Mülkiye Mektabi-1883(İstanbul Üniversitesinin temeli)

-Lisan Meltebi-1883; Özellikle dış işlerinde çalışan memurlara yabancı dil öğretmek, mütercim yetiştirmek üzere açılmıştır.

-Ticaret Mektebi-1884; Müslüman halkın bir bölümünün ticarete yönelmesi için açılmıştır.

-Bağ ve Aşı Ameliyat Mektebi-1887; Bağcılığı geliştirmek amacıyla açılmıştır.

-Polis Dershanesi-1889; Polislere hukuki bilgiler öğretmek amacıyla açılmıştır.

Aşı Memurları Mektebi-1892; Çiçek hastalığına yönelik aşı yapabilen sağlık memurları yetiştirmek amacıyla açılmıştır" (Akyüz,a.g.e,:238)[8].

5. Mutlakıyet Döneminde Özel Eğitim, Azınlık ve Yabancı Okulların Durumu

Bu dönemde tüm özel okullar büyük gelişme göstermiştir. Devletin denetimi kağıt üzerinde kalmıştır. Dönemde yapılan gelişmeleri 3 başlık altında inceleyecek olursak; (Akyüz,a.g.e.:240,241)[8].

Türklerin Giriştiği Özel Eğitim: 1903 yılında İstanbul'da 28 özel Türk Okulu vardı. Tümünün öğrenci sayısı 4500 kadardı. Selanik başta, olmak üzere bazı büyük Rumeli kentlerinde bulunan Türk özel okullarında önemli gelişmeler görülmüştür. Bunlardan belli başlı olanlar ise; Feyz-i Sıbyan, Mekteb-i Terakki, Selimiye, Feyziye adını taşıyan özel okullardır.

Azınlıkların Giriştiği Özel Okullar: Rum, Ermeni ve Yahudi mektepleri de bu dönemde İstanbul'da taşrada büyük gelişme göstermişlerdir. Azınlıkların en büyük emelleri kendi okullarını sürekli çoğaltarak, gelişip yayılmacı politikalarını sürdürebilmek olmuştur.

Yabancıların Giriştiği Özel Öğretim: Tanzimat dönemi sonlarından itibaren Osmanlı ülkelerinde Sırp, Bulgar, Rus, Alman, Avusturya, Macaristan ve İranlıların okullar açmaya başladıkları görülür. Eskiden beri açılmakta olan Katolik ve Protestan okulları da çok güçlenmiştir.

Tüm bu gelişmeler ışığında Mutlakiyet Dönemine baktığımızda, II. Abdülhamit devri dünyanın genel gidişine göre ilim, teknik ve bayındırlık bakımından, memlekette bir durgunluk dönemi olmasına rağmen, otuz üç yıl içinde memleketin bir dereceye kadar bayındırlaşmasını ve eğitimin yayılmasını sağlayacak bazı tedbirlere de başvurulmuştur. Rüştiye ve İdadilerin çoğaltılmasına da Sıbyan okullarının üstündeki orta öğretimin kuvvetlenmesine yardım etmiştir (Koçer,a.g.e.:165)[10] .

Mevcutta bulunan okulların yanı sıra birçok mesleki okullarda ilave edilmiştir. Eğitim kurumları bütün ülkeye yayılırken kalitede yükseltilmiştir. Bunun için ders programları modern konuları içine alacak şekilde yeniden düzenlenmiştir. Türkçe

öğretime ağırlık verilmiş, fakir öğrencilere burs verilerek eğitimde fırsat eşitliği sağlanılmaya çalışılmıştır.

II. Abdülhamit dönemine yönelik muhalefet, Genç Türklerden(Jön Türkler) gelmiştir ayaklanmaya kadar varan baskılar sonucunda, 24 Temmuz 1908'de meşrutiyet tekrar ilan edilmiştir. Bir sonraki bölümde II. Meşrutiyet dönemine ait yenilikleri göreceğiz.

GCRIS

GCRIS

ALTINCI BÖLÜM

II. MEŞRUTİYET DÖNEMİ (1908-1918)

Avrupa'daki "Jön Türkler" hareketi II. Abdülhamit'i tahtan indirmiştir. Parlamento'nun rejime dönüşü için, " Anayasanın tekrar yürürlüğe konduğu 23 Temmuz 1908 'den 30 Ekim 1918 Mondros Mütarekesine kadar geçen zamana, ikinci Meşrutiyet veya daha çok kullanılan şekliyle sadece Meşrutiyet denilmiştir" (Akyüz,a.g.e.:265)[8].

"Türkiye tarihinde eğitim üzerine en çok yazının yazıldığı ve tartışıldığı ve eğitim sorunları ile en çok ilgilenilen ve deneyimler kazanılan bir dönem olmuştur. Bu dönemde sistemsiz de olsa bütün çağdaş düşünceler Türkiye'ye aktarılmaya çalışılmıştır. Eğitim düşüncesi altında gerek batıdan gelen süreli yayınlar gerekse de Avrupa'ya giden yabancı öğrenciler ve araştırmacıların eser ve makaleleri, Bulgarcadan çevrilen eserleri, pedagoji denilen kavramı Türkiye'ye en iyi şekilde yansıtma fırsatı bulmuştur" (Karataş,a.g.m.:239)[11].

Devrin genel özellikleri olarak şunlar belirtilebilir:

a- "Balkan savaşları ve felaketlerinden sonra toplumda çökmekte olan devleti eğitim ve öğretmenler kurtaracaktır şeklinde bir görüş benimsenmiştir. Fakat bu genellikle bir slogan görünümünden öteye gidememiştir.
b- Kızlar için ilk kez bir yüksek öğretim kurumu açılmıştır.
c- Öğretmen yetiştirilmesi konusunda yenilikler yapılmıştır.
d- İlk resmi anaokulları bu dönemde açılmış, böylelikle okul öncesi eğitimde ciddi adımlar atılmıştır.
e- Dönemin sonuna doğru geleneksel Sıbyan Mekteplerinin çoğu kapatılmıştır.
f- Meşrutiyet dönemi eğitimde büyük girişimler dönemi olamamıştır" (Akyüz,a.g.e.:266,267)[8].

Meşrutiyet dönemi her yönden tam karışıklık ve kararsızlık dönemi olmuştur. Örneğin 1909-1923 arasında kalan 14 yılda 17 eğitim bakanı değişmiş, köklü bir uygulama da yapılamamıştır. Resmi şekli meşrutiyet olmasına rağmen 32 yıl süren Mutlakiyet ve İstibdat idaresi altında bunalmıştır.

1. Meşrutiyet Dönemi Okul Öncesinde Yenilik ve Gelişmeler

Osmanlılarda 19. Yüzyılın ikinci yarısında bazı yabancı ve azınlıkların anaokulları da açtıkları biliniyor. Ancak Müslümanların bu tür okulları açmaları çok geç gerçekleşmiştir. 23 Temmuz 1908'den önce bazı vilayetlerde özel ana mektepleri açılmıştır. Ancak hazırlıksız olarak yapılan bu uygulamayla kadın öğretmen yetiştirilmemiş olması sebebiyle Türk okullarına Ermeni, Yahudi muallimler getirilmiştir. Bundan sonra bu okullara öğretmen yetiştirilmeye başlanmıştır. İlerleyen süreçlerde 1913 tarihinde anaokulları ve Sıbyan sınıflarını ilköğretimin içinde sayılmıştır. Bu düzenleme sonucu kentlerde anaokulları çoğalmaya başlamıştır(Akyüz,a.g.e.:267)[8].

2. Meşrutiyet Dönemi İlköğretimde Yenilik ve Gelişmeler

1913'te İlköğretim geçici kanun çıkarılmış ve bu kanun geçici başlığına rağmen, Cumhuriyet yıllarında da birçok maddeleri geçerliliğini korumuştur. Bu kanun ile ilköğretimin zorunlu ve devlet okullarının da parasız olduğunu belirtilmiş. Böylece parasız öğretim ilk kez kabul edilmiştir. Ayrıca anılan kanun, okulların örgütsel yapısı bakımından önemli bir değişiklik getirmiştir. O zamana kadar iptida-i ve rüşdi adlarıyla mevcut olan okullar birleştirilmiş Mekteb-i İptidaiye-i Umumiye adını almışlardır (Akyüz,a.g.e,:268)[8]. İlköğretim böylece altı yıl olarak belirlenmiş ve her biri iki yıl süreli üç dereceye ayrılmıştır.

Dönemin sonuna doğru geleneksel mahalle (Sıbyan) mektepleri kapatılmıştır. 1870' lerden itibaren sayıca giderek azalıp yerlerini Usul-i Cedid yöntemlerine göre öğretim yapan İptida-i mekteplerine bırakmışlardır. Usul-i Cedid: Ders araç gereçleri konusunda yenileşme, özellikle öğretmenlerin geleneksel öğretim yöntemlerini bırakıp yeni ve etkili öğretim yöntemlerini uygulaması demektedir (Akyüz,a.g.e,:207)[8].

3. Meşrutiyet Dönemi Orta Öğretimde Yenilik Gelişmeler

Meşrutiyetin başlarında idadiler rüştiyeleri de kapsar biçimde, orta öğretimi taşrada temsil ediyordu. Oysa 1913'de çıkarılan Tedrisat-ı İptidaiye Kanun-i Muvakkati, rüştiyeleri ilkokullarla birleştirip, onları orta öğretimden almıştır. Bu dönemde orta öğretim alanında yenilik ve değişiklikler özellikle idadilerde görülmüştür. 1908'den sonra idadiler Sultaniye'ye çevrilmiş ve programları ilköğretim üzerine 4 ya da 6 yıl öğretim yapılacak biçimde yenilenmiştir.

4. Meşrutiyet Dönemi Yüksek Öğretimde Yenilik ve Gelişmeler

Meşrutiyet'in başında Maarif Nazırı Emrullah Efendi Darülfünun'da köklü reformlar yapmak istedi ve bu amaçla da bir nizamname hazırlamıştır. Emrullah Efendi'ye ait olan Tuba Ağacı Nazariyesi bu reforma temel oluşturmaktaydı. Yeni reforma ilköğretimden değil, yüksek öğretimden başlama fikri esas alınmıştır. Fakat Emrullah Efendi bu düşüncesini gerçekleştirememiş, onun için eldeki imkânlar ölçüsünde ilköğretimi teşkilatlandırarak işe başlamış, eğitim alanında büyük sorunlar aşmaya çalışmıştır.

Türk Eğitim tarihine büyük önemi olan düşünür ve bilim adamı, İsmail Hakkı Baltacığlu'na göre: 'Türk eğitim tarihinde bir Emrullah Efendi dönemi vardır. Orta öğretime Avrupai ve insani karakterleri veren modern bir Darülfünun fikrini ortaya

koyan İttihat ve Terakki'de Türklük ve Türk Kültürü şuurunu canlandıran o'dur' (Koçer, a.g.e.:173)[10].

İkinci meşrutiyet döneminde, mesleki ve teknik eğitimde, özel öğretim ve azınlık eğitiminde ve ayrıca öğretmen yetiştirme konularında ciddi çabalar sarf edilmiştir.

5. Meşrutiyet Dönemi Mesleki ve Teknik Eğitimde Yenilik ve Gelişmeler

Meşrutiyet dönemi mesleki eğitimin temelini Darüleytamlar oluşturmuştur. Darüleytamlar (1914) (Yetim yurtları): Daha çok düşman istilası, açlık nedeniyle yetim ve öksüz kalan çocukların korunması amacını taşıyan bu kurumlar, çocukları barındırıyor, onlara okuma yazma öğretip bir sanat kazandırmaya çalışıyorlardı. Maarif Naziri Şükrü Beyin bu kurumların çalışmalarını şöyle tespit etmiştir; "7 yaşına girmeyen çocuklar yalnız İnas Darüleytamlarına bağlı ana sınıflarında terbiye edilecekler. Yaşları 7 ile 13 arasında olanlar ilk mekteplerin çeşitli sınıf ders programlarına göre oluşturulmuş sınıflarda ders görerek sanayi yerlerine gitmeyecekler. Bunlar arasında yaşları 10-13 e varmış fakat ilköğretimlerini tamamlayamamış olanlar hem sanat görecekler hem de günde en az iki saat olmak üzere ders okuyacaklardır. İlköğretimi bitirenler ise sanayi yerlerine sevk edilerek sanat öğrenecekler aynı zamanda öğrenecekleri sanata dair ihtisas dersleri göreceklerdir" (Akyüz,a.g.e.:276)[8].

Mesleki eğitim için Darüleytamlara ek olarak 1914'de İstanbul'da çırak mektepleri açılmıştır. Bunlar ilköğrenim çağında olduğu halde okula gidemeyen ve hayatlarını zanaat ve ticaret dünyasında kazanmaya mecbur kalmış çocuklara geceleri ilköğretim vermek için açılmıştır.

6. Meşrutiyet Döneminde Özel Öğretim, Azınlık ve Yabancı Okulların Durumu

Türklerin Giriştiği Özel Öğretim: Türk özel öğretimini geliştirmek, yabancı özel okullardan Türk çocuklarını kurtarmak için bazı cemiyetler açılmıştır. Örneğin;Osmanlı İttihat Mektepleri, Tevhidi Mesai Cemiyeti gibi.

Azınlıkların Giriştiği Özel Öğretim: Azınlıklar 1915 tarihli talimatname ile ancak kendilerinin ikamet ettiği mahalle veya köylerde okul açabilmişlerdir. Kendi dillerinde öğretim yapabilecekler fakat okullarda Türk dili yanında Türkiye tarihi ve coğrafyası Türkçe olarak ve Türk öğretmenlerce okutulması koşulu koyulmuştur. (Akyüz,a.g.e,:277)[8]

Yabancıların Giriştiği Özel Öğretim: Yabancıların bu dönemde okulları çoğalmıştır fakat 1914'te Osmanlı Devleti, kendileriyle savaşan devletlerin okullarından çoğunu kapatmış ve 1914'de kapitülasyonları kaldırdığını ilan etmiştir. Ne var ki 1918'de yenilgi ile beraber azınlık ve yabancılar ülkedeki özel öğretimde daha da gelişmek için fırsat bulmuştur(Akyüz,a.g.e.:278)[8].

7. Meşrutiyet Döneminde Özel Eğitimde Yenilik ve Gelişmeler

Tedrisat-ı İptidaiye Kanun-i Muvakkati ile yaşıtlarına göre fiziki ve ruhen daha zayıf olan ya da sağır, dilsiz veya görme engelli olan çocukların da eğitim alabilmesi ilköğretim düzeyinde eğitim olanağı planlanmıştır (Akyüz,a.g.e.:279)[8]. Ancak gelişmelerin hızlı ve yeterli olmaması sebebiyle planlanan gerçekleştirilememiştir. İstanbul dilsiz mektebi özellikle bina bulunamadığı için çalışmalarını güçlükle sürdürmüş, bir ara kapatılmış 1914'te tekrar açılmıştır.

Bu dönemde ciddi denebilecek fikir hareketleri ortaya çıkmıştır. Garp'çılık, Türkçülük, İslamcılık adı verilen hareketlerdir bunlar. Eğitim alanında da aynı canlılık görülür. Türkiye Cumhuriyetinde eğitime yön veren kadro bu devirde yetişmiş ve görüşlerini ortaya koymuştur. Bu kadro;

8. Meşrutiyet Dönemi Türk Eğitim Tarihine Katı Sağlayanlar

Emrullah Efendi: İdadileri Sultani yapmış ve 1912'de Darülfünun Nizamnamesi çıkarmıştır. Tuba ağacı nazariyesini yaratıcısıdır. Bu nazariye göre yenileşme hareketine ilköğretimden değil darülfünundan başlanmalıdır. Buna rağmen Emrullah Efendi nazırlığı döneminde ilköğretime de önem vermiştir hatta tuba ağacı nazariyesini savunurken bile kendisi eğitimin temelinin aslında ilköğretim olduğunu da söylemiştir.

Satı Bey: Satı bey Türkçe değil, Osmanlıcı görüşlere sahipti. Eğitim bilimlerinde ki çalışmaları nedeniyle Türk Frobeli olarak anılıyordu. Darülmuallimin müdürlüğü sırasında okul dışında başka işi olan öğretmenleri uzaklaştırdı. Amaç öğretmenliği ikinci meslek olarak değil, kendini tamamiyle bu mesleğe adamak bu doğrultuda en iyi şekilde tam kapasite çalışılmasını sağlamaktır..

Tevfik Fikret: Şiirleri ile batılı düşünüşü Türkiye ye sokmaya çalıştı. Satı bey ile olan dostluğu nedeniyle Darülmuallimde de hocalık yaptı ve aynı zamanda Darülmuallimin marşını yazdı. Öğrencilere konferans verdirdi, müsamereler yaptırdı, okul hekimliği kurdurdu. Öğrencilerle sevgi, anlayış dolu bir öğretmen olarak yakından ilgilendi.

Ethem Nejat: Eğitim ile ilgili önemli eserler yazmıştır. O, beden eğitimi, müzik, elişleri, tarım derslerin önemini savunan, bu konuyu en ince ayrıntısına kadar işleyen bir eğitimcidir.

Mehmet Akif: Mehmet Akif bir makalesinde çocukların bilgiyi emanet para gibi taşıdıklarını, sekiz yaşında öğrendiklerini ancak 30 yıl sonra anlayabildiklerini, ezbere dayalı bir eğitim anlayışının olduğunu belirtmiştir. Onun için önemli olan gelecek nesili eğitim biliminin esaslarına göre, batının bilimi ve milli değerlerimizin sentezi ile yetiştirmektir.

Ziya Gökalp: Sosyoloji dersini ilk kez programlara koyduran ve okutan odur. Ona göre, eğitim sisteminin asıl hatası öğrencilerin, öğrendikleri ile bir sentez yapıp

yaratıcı olamamalarıdır. O, Türkiye de vatanına en zararlı kimselerin medrese ya da mektepte okuyanlar oluğunu ve bunun da eğitim sistemimizin milli olmamasından kaynaklandığını belirtmiştir. Ayrıca öğretmen sorunlarına eğilerek öğretmenlere toplumsal bir değer verilmezse ilimde değer kazanamayacağını savunmuştur. Çocukların doğuştan itibaren milli yetişmeleri için çocuk şiirleri ve masalları yazmıştır.

Ömer Seyfettin: Ona göre Türklerde öncelikle edebiyatın, güzel sanatların, fenin, ticaret ve iktisadın gelişmesi gereklidir. Her fırsatta Türklüğü över, en büyük cihangir ve âlimlerin Türklerden çıktığına inanır. Türk tarihini iyi öğrenenin, mesleği ne olursa olsun Türklüğe hizmeti bir görev olarak yerine getireceğini düşünmektedir. Türklüğün ebedi olduğunu aklından çıkarmaz. Onun hikâyeleri Türkiye Cumhuriyeti döneminde ders kitaplarında okuma parçası olarak yer almış, böylece etkisi hala devam etmektedir.

Prens Sabahatin: "Prens Sabahattin Türkiyede anglo sakson(her neslin kendini kurtarıp, hayatını kendisinin kazanması) eğitim anlayışının benimsenmesini istemiştir. Hatta Cumhuriyetin başlarında resmi makamlar tarafından da kısmen benimsenmiştir".

İsmail Hakkı Baltacıoğlu: Birçok yazı, konferans ve kitabıyla eğitim sistemimizin modernleşmesi için çaba harcamıştır. Yaratıcılığı, üretime dayanan bir eğitim sistemi savunmuştur. Ona göre, ' milli olmayan eğitim sistemimiz geri kalmamızın tek sorumlusu olmuştur' (Akyüz,a.g.e.:300-314)[8].

GCRIS

YEDİNCİ BÖLÜM

KURTULUŞ ŞAVAŞI DÖNEMİ (1919-1922)

Kurtuluş mücadelesi eğitimi derinden etkilemiştir, ama bu döneme kadar şekillenen eğitim bu mücadeleye katkıda bulunmuştur. Savaşın en yoğun olduğu bir zamanda Ankara'da bir eğitim kongresi toplanmış burada M.Kemal Atatürk çok önemli bir konuşma yapmıştır. Bu olayın eğitim tarihimizde büyük değeri vardır. "O, konuşmasında yeni bir insan tipi yetiştirilmesi gereği üzerinde durmuştur. Bu milli bir eğitim almış, öncelikle milli varlığını koruması kendisine en temel değer olarak öğretilmiş bir insan tipidir. Halkın milli kurtuluş yolunda bilgilendirilmesi amacıyla halk eğitimi çalışmaları yapılmıştır"(Akyüz,a.g.e.:317)[8]. Böylelikle Türk toplumunda milli birlik,beraberlik vatan sevgisini, milli varlığı koruya bilmek için milli bir eğitim anlayışı ile sağlanabileceği fark edilerek bu yolda çok önemli bir adım atılmıştır.

1922 ilkbaharında Anadolu'da incelemeler yapan Fransız gazetecisi ve yazarı J.Schliklin, tirajı milyonu aşan bir Paris gazetesine gönderdiği mektupta, "Kastamonu'da bir ilkokulu ziyaret ettiğini ve öğrencilerin kendisine, heyecanla yurt şiirleri okuduğunu anlatır. Yazara göre 'yurtseverlik duygusu okul üzerinden sürmektedir ve hürriyetine bu kadar bağlı bir millet mucizeler yaratacaktır". Milli hareketin önderleri, özellikle Mustafa Kemal ve Kazım Karabekir, milli heyecanın öğrenciler tarafından da teneffüs edilebilmesi için okullara sık sık ziyaretler yapmışlardır (Akyüz,a.g.e:.319,320)[8]. Çünkü vatan,yurt sevgisinin en temelden gelmesi gerektiğinin yani okul çağındaki bireylere öncelikli olarak verilmesinin önemi farkında olunup, yapılan tün yenilikler bu doğrultuda atılmaktadır.

O dönemde savaş içerisinde olan bir ülke için gerek cephede gerekse halk arasında yapılacak tüm eğitimler de koşulsuz milli uyanış ve örgütlenme, milli beraberlik aşılama amacı güdülmüştür. Tüm bunların eğitim aracılığıyla verilmesinin önemi özellikle Atatürk'ün bu yönde yapılması gerekenleri bir eğitim kongresi konuşmasında dile getirmesi, öğretmenlere sorumlulukları daha fazla vermesi bu dönem içerisinde yer alan gelişmelerdendir.

1. Kurtuluş Savaşı Döneminde Azınlık ve Yabancı Okulların Durumu

Rum ve Yunanlar Türklerin kendilerine sunduğu eğitim ve öğretim hakkını, Türkiye'ye karşı kullanmışlardır. O dönemde Anadolu'da oldukça fazla Rum Okulu ve öğretmeni yer almaktaydı. Rum okulları, civarlarındakileri Rumlaştırma, Yunanlıların işgal etmesini sağlama, Trabzon ve civarında Pontus Rum Devleti kurulmasını hedefliyor öğretmenleri bu yolda büyük çaba harcıyorlardı. Bu amaç uğrunda Rum din adamlarıyla beraber çalışmaktaydılar. Yabancı okullar ve öğretmenleri de bu dönemde zararlı eylemlerini daha şiddetle sürdürmüşlerdir. Özelikle Merzifonda'ki Amerikan Koleji bu konuda oldukça dikkat çekici davranıyorlardı. Okulun Türkçe öğretmenin Zeki Bey, okulun hainçe eylemlerini hükümete bildirdiği için öğretmenler ve öğrencileri tarafından şehit edilmiştir (Akyüz,a.g.e.:321,322)[8].

Abdülhamit döneminde oldukça güçlenen yabancı okullar ve azınlık okulları, milli mücadele döneminde artık kendi devletlerinin Türkiye'yi parçalamak için dayanacakları kültürel ve ekonomik ortamı hazırlamış bulunuyorlardı. Böylelikle eğitimin ve eğitim kurumlarının amacının dışına çıktığı bir silah gibi kullanıla bileceği de gözler önüne serilmiş oldu.

2. Kurtuluş Savaşı Döneminde Halk Eğitim Çalışmaları

Kurtuluş Savaşı döneminde hükümet öğretmenlere, aydın kesime bazı isyan bölgelerinde, isyancıları bilinçlendirmek için kurulan nasihat heyetlerinde ve daha genel olarak, halkı milli mücadelenin amaçları, önemi hakkında aydınlatmaları için yetkiler vermiştir (Akyüz,a.g.e.:323)[8].

Mehmet Akif'te bu görevde yer almış. Böylece, Kurtuluş savaşı döneminde halk eğitiminin amacı halkı bu davada bilinçlendirmek, birleştirmek, bilgilendirmek olmuştur.

3. Kazım Karabekir'in Türk Eğitim Tarihindeki Yeri

Onun Türk eğitim tarihinde de yer tutması, eğitimle ilgili eserleri, fikirleri ve uygulamaları nedeniyle eğitim üzerinde yaptığı çalışmaları ayrı bir başlık altında inceleyebiliriz. Fikirleri ve uygulamaları esas olarak Kurtuluş savaşı dönemine ve Cumhuriyetin ilk yıllarına rastlar. Onun komutanlığı yanında eğitimci bir kişiliği vardır. Karabekir'e göre; İlkokullar bulundukları çevrenin şartlarına göre öğretim yapmalı, köy eğitimi köylünün ihtiyaçlarına göre tarımsal gelişmeyi sağlayacak biçimde düzenlenmelidir. Ders kitapları ve dilimiz Arapça, Farsçanın etkisinden kurtarılmalıdır. Ona göre eğitimin yaygınlaştırılması taşrada kurulacak kültür merkezleri kanalıyla olacaktır (Akyüz,a.g.e.:324)[8]. Kazım Karabekir'in düşünceleri aslında geçmişten günümüze ışık tutabilecek niteliktedir. Çünkü toplumun ihtiyaçlarına cevap vermek için sorunun kökenine inmeyi yani tarımla geçimini sağlayan bir toplumun tarıma yönelik eğitim verilerek atılacak adımın yerinde ve doğru olmasını sağlamıştır.

GCRIS

GCRIS

SEKİZİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE CUMHURİYETİ (1923'ten Sonraki Dönem)

"Kurtuluş Savaşı'nın başarıyla kazanılmasından sonra 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet'in ilan edilmesi Türk tarihinin önemli bir dönüm noktası olmuştur. Yeni Türkiye'nin lideri Atatürk, kurulan bu yeni devletin hayatta kalmasını, İslami-Osmanlı geçmişinden gelen bağnaz ve dogmatik tutumu bir kenara bırakarak, Batı'nın kurum ve yaşam biçimlerini benimsenmesinde görmüştür. Atatürk, Türkiye'yi modernleştirmek ve Batı ülkeleri standartlarına taşımak için politik, sosyal ve kültürel alanda birçok köklü reformlar yapmıştır"(Eskicumalı,t.y.:117)[16]. Bu köklü reformların en önemlisi şüphesiz laikliğin kabul edilmesi ve böylece dinin devlet işlerinden ayrı tutulmasıdır.

Laikliğin ilan edilmesiyle din sadece devlet işlerinden ayrı olmamış aynı zamanda kültürel yaşamın dışında da bırakılmıştır. Diğer reformlar alfabenin değiştirilmesi, şapka kanunu, medeni kanunun kabulü v.d ile yapılmak istenen toplumunu her alanda değiştirmek, yenileştirmek, geliştirmek batının standartlarını yakala bilmektir.

"Atatürk'e göre modernliğin temeli bir insanın kafasında atılır ve bu da eğitimin işidir. O halde Cumhuriyet döneminde yeniden yapılandırılan eğitim kurumlarının görevi sadece yapılan köklü değişiklikleri ve reformları halka anlatmak, halkın onları kabullenmelerini sağlamak değil; Türk insanının kafasındaki din merkezli düşünceleri, geleneksel Osmanlı fikrini ve yaşayış tarzını değiştirmek ve yerine Batı'nın laik, modern değerler sistemini ve hayat tarzını yerleştirmekti" (Eskicumalı,t.y.:118)[16]. Bu yeni yapılanma ile Atatürk yapılacak tüm reformların, atılacak tüm adımların merkez noktasının eğitim kurumları olduğunu hedefe ulaşmanın yolunun eğitimden ve eğitilmekten geçtiğini belirtmiştir.

1. Cumhuriyet Dönemi Eğitimin Temel Özellikleri

Bu dönem eğitiminin göze çarpan noktalarını inceleyecek olursak;

a- "Toplumun %10'u bile okur-yazar olamadığından eğitime olağanüstü önem verilmiştir.
b- Atatürk başta olmak üzere devrin tüm siyasi liderleri eğitime önem vermiş, hatta bizzat ilgilenmişlerdir.
c- 1924 yılında Tevhid-i Tedrisat (öğretim birliği) Kanunu ile tüm okullar Eğitim Bakanlığına bağlanmış ve medreseler kaldırılmıştır.
d- Eğitim laikleşmiştir.
e- Eğitim demokratikleşmiştir.
f- Latin harfleri kabul edilmiştir.
g- Kadın eğitimine önem verilmiş ve karma eğitim sağlanmıştır.
h- Köy eğitimi üzerinde önemle durulmuştur.
i- Laik ve Atatürk ilkelerine bağlı, yeni bir insan tipi yetiştirilmeye başlanılmıştır"(Akyüz,a.g.e.:328)[8].

Eğitimde yaşanan sorunlar tamamiyle çözülememiş, bazı yeni sorunlar ortaya çıkmış, bazıları da artarak büyük sorunlar yaratmaya başlamıştır. Nitelikli ürün veren bir eğitimin gelişmesi sağlanamamış, siyasal etkenler, geçmiş dönemlerin etkisi gibi nedenlerle eğitimde nitelik yeterince sağlanamamış, ezbercilik, teorik öğretim gibi özellikler devam etmiştir.

2. Atatürk ve Eğitim

Atatürk'ün gerçekleştirdiği devrimlere, sergilediği davranışlara bakıldığı zaman, onun çok başarılı bir asker, iyi bir politikacı iyi bir devlet adamı ve bir eğitimci olduğu söylenebilir. Ona göre, ülkedeki bütün problemlerin başında eğitim vardır. Onun eğitime verdiği hassasiyet Kurtuluş Savaşı'nda çok zor şartların yaşandığı esnada cepheden Ankara'ya dönerek 1.Maarif Kongresine katılmış

olmasından anlayabiliriz. Kongrede, geleneksel eğitimin ülkenin geri kalmasında önemli bir sebep olduğunu belirterek, kongrede şu ilkeler üzerinde durmuştur; "Eğitim milli olmalıdır. Öğretimde birlik sağlanmalıdır. Eğitim bilimsel olmalıdır. Eğitim yaygınlaştırılmalıdır" (Önder,a.g.e.:185-189)[14].Tüm bu maddelerden anlaşılacağı gibi milli kavramı üzerinde özellikle durmuş, her alanda milli olunması gerektiğinin önemi vurgulayarak eğitimi laik, bilimsel bir hale getirmek için 3 Mart 1924'te Tevhid-i Tedrisat yasası ile öğretimleri birleştirmeyi amaç edinmiştir. Bu doğrultuda dini unsur taşıyan tüm öğeleri tekke ve zaviyeler gibi kapattırmıştır. Dinle eğitimi birbirinden ayırarak çağdaşlaşma yolunda dine de saygılı bir şekilde bu ikileme son vermiştir. Aynı zamanda eğitimin yaygınlaştırılması için sadece çocukları değil asıl onları yetiştiren ebeveynlerine dikkati çekerek anne ve babaların da eğitime tabi tutulması gerektiğini, eğitimli bireylerin çocuklarının da bu doğrultuda yetişeceğinin altını çizerek, eğitimin yaygınlaştırılmasının önemini vurgulamıştır.

3. Cumhuriyet Dönemi Okul Öncesi Eğitimde Yenilik ve Gelişmeler

Okul öncesi eğitim 1973 tarihli Milli Eğitim Temel Kanunu, okul öncesi eğitimi "mecburi ilköğrenim çağına gelmemiş çocukların isteğe bağlı eğitimi" biçimde tanımlar (Akyüz,a.g.e.:346)[8]. Okul öncesi eğitim verilmesindeki amaç;

a- Çocukların bedensel ve zihinsel gelişimlerini sağlamak,
b- Onları ilköğretime hazır hale getirmek,
c- Ekonomik durumu ya da şartları iyi olmayan evlerdeki çocuklara yaşıtları gibi yetişme, eğitilme imkanı sağlayabilmek
d- Daha küçük yaşta elde edilen kazanımlarla hem dilini kullanabilme hem de kültürünü öğrenebilmesi hedeflenmiştir.

Günümüzde özellikle çalışan aileler için tercih sebebi olsa da, şartlar ve imkanlar dahilinde tüm ilkokul çağı öncesi çocukların gönderilmesi gereken, bedensel ve zihinsel gelişeme katkısının büyük olduğu ilkokul döneminde kendi

başına bir şeyleri yapabilmesi, kendine olan güveni kazanabilmesi için bireyleri bilinçlendirerek okul öncesi eğitime teşvik edilmelidir.

4. Cumhuriyet Dönemi İlköğretimde Yenilik ve Gelişmeler

İlköğretim zorunluluğu ve devlet okullarında parasız oluşu 1924 Anayasasında tekrarlanmış (md.87) ve 22 Mart 1926 tarihli ve 789 sayılı Maarif Teşkilatına Dair Kanunla şu hüküm getirilmiştir(md.6): "ilköğretim çağındaki çocuklar meslek mekteplerine giremezler. İlköğrenim çağını geçirmiş ve hiç öğrenim görmemiş çocukları alan kurumlar bunlara ilköğrenimi de vermeye mecburdur" (Akyüz,a.g.e.:346)[8]. Bu dönemde okul sayılarının az ve yetersiz olması hatta köylerin çoğunluğunda okul olmayışı, öğretmelerin yetersiz kalışı tüm bunlara etkendir. Bu sebepten öğretim süresi okul olan yerlerde üç yıldır. Temmuz 1939'dan itibaren tüm köy ilkokulları beş yıla çıkarılmıştır.

"1973 tarihli Milli eğitim Temel Kanunu ilköğretimi sekiz yıl halinde düzenlemiştir ve bu uygulamaya 1981-1982'de deneme halinde başlanmıştır" (Akyüz,a.g.e.:348)[8]. Böylelikle temel eğitim, 7-14 yaşlarındaki çocukların eğitimi içindir ve zorunludur. Beş yıllık birinci kademe sonunda ilkokul, üç yıllık ikinci kademe sonunda temel eğitim diploması verilir.

1997-1998 öğretim yılından itibaren ülke genelinde sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulamasına geçilerek, Türkçe, Tarih, Coğrafya, Hayat Bilgisi derslerinin saatleri arttırılmıştır.

Milli Güvenlik Kurulun'un 28 Şubat 1997 tarihli Refah Partisi-Doğru Yol Partisi Koalisyon Hükümetine bildirdiği bir kararda, ancak sekiz yıllık temel eğitim almış çocukların ailelerinin isteği ile Milli Eğitim Bakanlığı sorumluluğu ve denetiminde faaliyet gösteren kurslara devam etmeleri, bunun için gerekli idari ve yasal düzenlemelerin yapılması istenmiştir. Anap-Dsp-Dtp Koalisyon Hükümeti 18.08.1997 tarihli kanunla ilköğretimi kesintisiz olarak sekiz yıla çıkarmıştır. 2012-2013 öğretim yılında Akp Hükümeti kesintisiz sekiz yıllık zorunlu ilköğretim

kaldırarak 12 yıllık kesintili 4+4+4 zorunlu eğitime geçmiştir(Akyüz,a.g.e,:346-351)[8].

Tüm bunlardan da anlaşılacağı gibi eğitim sistemi hükümete, koalisyonlara göre değişmekte milli bir eğitimi sistemi yaratılmak istenilirken hükümetin talepleri, arzularına göre şekil almakta ve her geçen gün büyüyen bir sorun olarak devam etmektedir.

5. Cumhuriyet Döneminde Orta Öğretimde Yenilik ve Gelişmeler

1930 tarihli Lise ve Orta Mektepler Talimatnamesi, öğretmenlerden Cumhuriyet eğitimi vermek için programları ve programlar dışında her fırsatı değerlendirmelerini ister(Akyüz,a.g.e.:352)[8]. Amaç okul çağında ki bireylere temel eğitimi aşılamak, yurttaşlık, vatan kavramını yerleştirmek, farklı bakış açıları kazandırabilmektir.Tüm bunların yanı sıra din konularında eğitimin düzgün bir şekilde sağlana bilmesi için, 1974-1975 öğretim yılında Din Bilgisi ve ahlak bilgisi derslerinin birleştirilerek, 'Din ve Ahlak Bilgisi' adıyla zorunlu ders olarak ortaokullarda iki, liselerde ise bir saat okutulması kararlaştırılmıştır (Akyüz,a.g.e.:353)[8].

Bu dönemde ki önemli gelişme 1992 yılında birçoğumuzun yaşamış olduğu kredi sistemin temelleri atılmıştır. Öğrencilerin ilgi, beceri ilerleyen süreçte mesleki açıdan hangi yöne gitmek istediklerini belirleyebilmek amacıyla kurulmuştur. Her ne kadar bu amaç için kredili sisteme geçilse de, sistem tam olarak oturmadığı için, öğrencilerin amacı dışında kredi doldurmak adına ders seçmeleri yoluna gidilmesi, öğretmenlerin yeteri kadar iyi yönlendirememesi sebebiyle kredili sistem ile yeterli başarı sağlanamamış, 1995'ten itibaren yavaş yavaş kredili sisteme son verilmiştir.

6. Cumhuriyet Döneminde Yüksek Öğrenimde Yenilik ve Gelişmeler

Bu dönemde darülfünundaki düzenlemeler için, 1932'de İsviçre'den Prof. Albert Malche çağrılmıştır. Malche'nin hazırladığı raporda belirttiği aksaklıklar şunlardır: "Fakülteler arasında bilimsel işbirliği yoktur. Hocalar ders vermekle yetinmekte, araştırma yapmamakta, çevirileri tez olarak kabul etmekte, derslerde çok yüzeysel not tutturmaktadırlar. Öğrenciyi araştırmaya yöneltmeyen, düşünmeden kabule zorlayan ezberci bir yöntem uygulamaktadırlar"(Akyüz,a.g.e.:358)[8]. Bu rapor neticesinde, Mayıs 1933'te 2252 sayılı Kanun Darülfünunu kaldırmış, İstanbul Üniversitesini kurulması için adım atılmıştır. Dönem içerisinde yer alan 1933 Reformuna baktığımızda;

a- Özerklik kaldırılmış, üniversite, Eğitim Bakanlığına bağlı olarak kurulmuştur.
b- Darülfünun hocalarından yalnız 59'u yeni üniversiteye alınmıştır.
c- Üniversite, Fakülte, Rektör, Dekan gibi terimler bu sırada kesin olarak yerleşmiştir.
d- "Üniversiteler Haftaları" düzenlenmiş, öğretim üyeleri halka konferanslar vermişlerdir.

1933 reformuyla yapılan tüm girişimlere, yeniliklere rağmen üniversiteler beklenen eğitim seviyesine ulaşamamıştır.

1946'da 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu çıkarılarak; Üniversitelere özerklik ve tüzel kişilik tekrar verilmiş (Akyüz,a.g.e:358-360)[8]. Tüm bunlardan yapılmak istenen aydın, bilimsel araştırmalara önem veren, çeşitli iş gruplarına nitelikli insan gücü yetiştiren, sorgulayan ve bu doğrultuda araştırma yapamaya sevk ederek master, doktora yapan sağlam ayakları yerine basan bireyler yetiştirmektir.

Günümüze baktığımızda ise yüksek öğretim ile ilgili gelişmeler; Doçentlik ve Profesörlük için yurt dışı bilimsel hakemli dergilerde yayın yapma koşulu getirilmiştir. Yüksek öğretimde okullaşma oranı batı ülkelerinde %60'lara kadar çıktığı halde bu Türkiye'de halan %10 civarındadır. Eğitimin niteliğinin

yükseltilmesi ve uluslararası geçerliliği olacak bir değerlendirme sistemi geliştirilmelidir. Nitelik ve nicelik bakımından önemli boyutta öğretim görevlisi açığı bulunmaktadır. Öğretim üyeliğine adımı sağlayan derece doktora derecesidir fakat üniversiteler yeterli miktarda doktoralı birey yetiştirememektedir. Özellikle bu yükseköğretimin kanayan bir yarası haline gelmiştir.

7. Cumhuriyet Döneminde Özel Öğretim, Azınlık ve Yabancı Okulların Durumu

Türklerin Giriştiği Özel Öğretim

"Cumhuriyet'in başlarından 1960'lara kadar Türklerin giriştiği özel öğretim daha çok birkaç büyük kentte kalmış, başlangıçta yavaş bir gelişme göstermiştir. Sonraları hızla gelişen özel okullar genellikle sağladıkları daha iyi öğrenim imkânları, yabancı dil vs. nedeniyle varlıklı ailelerin çocuklarını gönderdikleri kurumlar olmuştur" (Akyüz,a.g.e.:374)[8] .Bundan sonraki süreçte kanunla özel okul açma yolunun açılması ile devlet okullarına giremeyen pek çok öğrenci için özel okul imkanı doğmuştur.

Azınlık ve Yabancıların Giriştiği Özel Öğretim

Kurtuluş Savaşı'nı bitiren 24 Temmuz 1923 tarihli Lozan Barış Antlaşması, Türkiye'deki azınlıkların eğitim haklarına ilişkin maddelerde içermektedir. Azınlıklar masrafları kendilerine ait olmak üzere eğitim kurumları açabilecek, okullarda kendi lisanlarıyla öğretim yapabileceklerdir. Bunun yanı sıra Türkçe de zorunlu olarak okutulacaktır.

Yabancı okulların Türk eğitimine yenilikler getirdiği bir gerçektir. Ancak Osmanlı döneminde de, Cumhuriyet dönemimde de bu okulların bazı Türk gençlerinin kültürlerinden kopmalarına neden olduğu da bir gerçektir. Tanzimat döneminde bu okulların kimi öğrencileri hatta genç kızları "Batı hayranı" olarak yetiştirdikleri açıklanmıştı. Cumhuriyet döneminde de bu tür olaylar görülmüştür. Bu

doğrultuda, ülkenin her yanında azınlık ve yabancı okullar açılmış devletin eğitim politikası ve amacından saptırılarak devlet aleyhinde çeşitli etkinliklerde bulundukları da yadsınamayan bir gerçektir (Akyüz,a.g.e,s:374)[8].

Genel olarak Cumhuriyet dönemine baktığımızda eğitimcilerimizin değerlendirmesi, tüm yapılanlara karşın gerektiği kadar başarılı olunamadığıdır. Özellikle nitelik açısından hedeflere ulaşılamamıştır. Bu gerektiğince etkili olamama, istenmeyen bir takım sonuçları doğurmuştur. Gerçekleştirilen gelişmeler kalkınmanın gerektirdiği teknik alanlardan çok klasik ortaokul ve liselerde yoğunlaşmıştır. Eğitim düzenimiz tüm çabalara karşın, topluma bir niteliksiz insan gücü ordusu kazandırmış, mezunlarının üniversiteler önünde yığılmasına ve devlet kapısına hücumuna yol açmış, yurt dışına akan beyinler yetiştirmiş, halktan kopan aydınlar yaratmış ve eğitilenler arasında bir değer bunalımına neden olmuştur. Ayrıca günümüzde de karşılaştığımız ekonomik yetersizliklerde, eğitimin ilk adımı olan ilköğretim sorununu çözmede, yeterli sayıda okulların açılmaması sebebiyle çok önemli bir etkendir.

İlerleyen süreçte Kurtuluş Savaşı'ndan ve Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra sosyal, ekonomik, kültürel, gelişme ve kalkınma bakımından ilköğretime gereken çağdaş nitelik kazandırılmışsa da, özellikle günümüzde yoğun bir globalleşmenin yaşanması, Türkiye Avrupa Birliği'ne katılmayı önemli bir hedef olarak benimsemesi, bu nedenlerle gerek bilgi toplumunun gerektirdiği bireyin yetiştirilmesi, gerekse Avrupa eğitim standartlarının yakalanabilmesi açısından ilköğretim de dâhil olmak üzere, eğitim sisteminde yeni standartların belirlenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda geç ya da yavaşta olsa adımların atıldığını görebiliyoruz. Özellikle Cumhuriyet dönemi ile birlikte gündeme gelen Heyet-i İlmiyeler bugünkü Şuralar ile dönem dönem yapılacak gelişmeler eksiklikler tespit edilerek eğitimde hiç de azımsanmayacak yolların kat edildiği gözlemlenmiştir. Bir sonra ki bölümde şuralara değinilerek 1939 yılından 2014'e kadar Türk Eğitim Sistemini geliştirmek ve iyileştirmek için alınan kararların neler olduğu anlatılacaktır.

DOKUZUNCU BÖLÜM

MİLLİ EĞİTİM ŞURALARI

Eğitim Şuralarının yasal dayanağı, 3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve görevleri hakkındaki kanundur. Bu kanunun 48.maddesine göre: "Milli Eğitim Şurası, Bakanlığın en yüksek danışma kuruludur. Gerekli görülen eğitim ve öğretim ile ilgili konuları tetkik ve teklif niteliğinde kararlar almakla görevlidir" (Önder, a,g,e.:221)[14].Türk milli eğitim sisteminin en yüksek danışma organı olup; dört senede bir toplanır. Özellikle eğitim tarihinde yaşanan gelişmeleri, temel konuları ve sorunları anlamak için eğitim tarihimizde yadsınamayacak katkısı da olan şuralar, başlı başına bir tez konusu olarak ele alınabilir. Fakat burada Şuraların amacı, gündemi, alınan kararlara değinilerek farklı bir perspektiften eğitime bakılması amaç edinilmiştir.

"Milli eğitimle ilgili öngörülerde bulunmak, amaç ve yöntemler belirlemek üzere düzenlenen şuraların ilk adımı, 16 Temmuz 1921'de yeni bir devletin, Türkiye'nin eğitimine perspektif oluşturması amacıyla Mustafa Kemal'in başkanlığında Maarif Kongresi düzenlenmiştir"(Önder, a,g,e.:221)[14].

1939 yılında düzenlenen Birinci Milli Eğitim Şurasından, 2014 yılında düzenlenmiş olan son şuraya kadar on dokuz Milli Eğitim Şurası bulunmaktadır, bunlara sırayla değinecek olursam;

1. Birinci Milli Eğitim Şurası (1939)

Amaç

Birinci Milli Eğitim Şurası, Eğitim sisteminin bütününü ele alıp inceleyerek değerlendirme yapılması amacıyla toplanılmıştır.

Gündemden Bazıları

Gündemi oluşturan konulardan en önemlisi, bütün müfredat programlarının incelenmesi ve Cumhuriyet eğitiminin plan ve ilkeleri olmuştur.

Alınan Kararlardan Bazıları

a. "Ders kitaplarının tek kitap olması kararlaştırılmıştır.

b. Bütün fakülte ve yüksek okullar Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanmıştır.

c. Orta öğretim kurumlarının gelişi güzel açılmaması için, illere göre ihtiyaç planları belirlenmiştir" (Erişim)http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12[17]

2. İkinci Milli Eğitim Şurası(1943)

Amaç

Ahlak eğitimi, Türkçe ve Tarih öğretimi konularını görüşmek üzere toplanılmıştır(Önder, a,g,e.:223)[14].

Gündemden Bazıları

"Okullarda ahlak eğitiminin geliştirilmesi, bütün öğretim kurumlarında anadili çalışmalarında verimin artırılması, Türklük eğitiminde tarih öğretiminin yöntem ve araçlar bakımından incelenmesi gündemde yer alan konulardan olmuştur"(Önder, a,g,e.:223)[14].

Alınan Karardan Bazıları

a**. "**İlk ve orta dereceli okullarda Tarih dersleri programları ile ders kitaplarının öğrencinin seviyesine uygun olmadığı,

b.Kitaplara tarihi okuma parçaları eklenmesi, Milli tarihe ağırlık verilmesi,

c.Liselerin öğrenim sürelerinin dört yıla çıkarılması kararlaştırılmıştır" (Erişim) http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12[17].

3. Üçüncü Milli Eğitim Şurası(1946)

Amaç

Bu şurada amaç, mesleki ve teknik eğitim konuları üzerinde durmaktır.

Gündemden Bazıları

Ticaret ortaokulları ve liseleri, erkek sanat ortaokulları ve enstitüleri, Kız Enstitüleri, İstanbul Teknik Okulu yönetmeliklerinin belirlenip gözden geçirilmiştir. Orta ve bu derecedeki teknik öğretim okulları öğretmen ve öğrencileriyle ilgili mevzuatın bugünkü ihtiyaçlara göre ayarlanması gündemdeki konular olmuştur (Önder, a,g,e.:223)[14].

Alınan Kararlardan Bazıları

a. "İlköğretimin sekiz yıl olması için gerekli adımların atılması,

b. Öğretmenlerden emekliye ayrılanlara yeniden görev verilerek yasal düzenleme yapılması,

c. Kız Enstitülerinin amaçları belirlenmesi gibi kararlar alınmıştır" (Erişim)http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12[17].

4. Dördüncü Milli Eğitim Şurası(1949)

Amaç

Demokrasi kavramının her alanda ön plana çıkarılması amaçlanmıştır.

Gündemden Bazıları:

"1948-1949 ders yılından itibaren uygulamaya başlanan ilkokul programının incelenmesi, bunun yanı sıra yeni ortaokul programı projesinin incelenmesi, lise ders konularının dört yıllık yapılanmaya göre belirlenmesi, ortaokullara ve liselere öğretmen yetiştiren eğitim enstitüleri ve Yüksek Öğretmen Okulu yapısının gözden geçirilmesi gündemde yer alan konulardır"(Önder, a,g,e.:224)[14] .

Alınan Kararlardan Bazıları

"Müdür ve öğretmenlerin okullarda demokratik eğitimi uygulayacak şekilde yetiştirilmesi, ilkokullarda öğrencinin sınıfta bırakılması, liselerin öğrenim süresinin dört yıla çıkarılması ve sürekliliği olan Milli Eğitim Danışma Kurulu oluşturulması alınan kararlardandır"(Erişim)http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12[17]

5. Beşinci Milli Eğitim Şurası(1953)

Amaç

İlköğretimde yaşanan sıkıntılar, ihtiyaç olunan kademelere öğretmen yetiştirilmesi yönünde görüşülmek üzere toplanılmıştır.

Gündemden Bazıları

Program ve yönetmeliğin incelenmesi ve ilkokul programının yeniden gözden geçirilmesi, ilkokullarda sağlık konusu ile ilgili alınması gerekli tedbirlerin tespiti,

yeni ilkokul yönetmeliği tasarısının incelenerek bu doğrultuda mecburi ilköğretim planlanması gündemde olan konulardır(Önder, a,g,e.:225)[14].

Alınan Kararlar

a. "İlkokul programının amaç ve ilkeleriyle içeriği arasında ahenk sağlanması,

b. Anaokulu yönetmeliği ve eğitim, öğretim programı günün şartlarına göre hazırlanması,

c. İlköğretim kanun taslağı üzerinde görüşmeler yapılmış, ilkokullarda din dersinin okutulması kararlaştırılmıştır" (Erişim) http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/ dosya/12[17]

6. Altıncı Milli Eğitim Şurası(1957)

Amaç

Amaç; mesleki, teknik eğitim ve halk eğitiminde iyileştirmeye gidilmesidir.

Gündemden Bazıları

Mesleki, teknik öğretim ve halk eğitimine yönelik konular gündemdeki konulardır.

Alınan Kararlardan Bazıları

a."İlgili bakanlıklar, resmi ve özel kuruluş temsilcilerinden oluşacak Mesleki ve Teknik Öğretim Danışma Kurulu ve bu kurulun uygulama, değerlendirme, bilgi ve belge hazırlama işlevlerini yürütecek İnceleme ve Araştırma Komitesi kurulması,

b.Sanat enstitülerinin bazı bölümlerine kız öğrenci alınması,

c. Halk eğitim faaliyetleri için gerekli teşkilatla ilgili kanun tasarısı incelenerek kabul edilmiştir" (Erişim)http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12[17].

7. Yedinci Milli Eğitim Şurası(1962)

Amaç

İlköğretim, orta öğretim, yüksek öğretimde öğrencilerin ilgi ve becerileri ile yönlendirilmeleri ve mezun olup diğer kademeye geçerken bir önceki eğitim özellikleri ile alakalı okulları seçmeleri, bilgilendirilmeleri amacı doğrultusunda yedinci şura oluşturulmuştur.

Gündemden Bazıları

İlköğretim, orta öğretim, yüksek öğretim, öğretmen yetiştirme, özel okullar, erkek teknik öğretim, kız teknik öğretim gibi konuların yanı sıra beden eğitimi ve sağlık, milli savunma ile ilgili eğitim öğretim gibi konular da gündemde yerini almıştır.

Alınan Kararlardan Bazıları

a. "Zorunlu İlköğretimin 1970 yılına kadar bütün yurdumuza yayılması ve gelişmesi için plan hazırlanmıştır.

b. Akşam kız sanat okullarının Türk kadınını besin, beslenme, çocuk bakımı ve eğitimi ile ilgili probleminin çözümünde bilgili hale getiren bireyler olarak yetiştirmek. Evini idare etmeye yeterli kılan ve ona icabında el sanatlarından birisiyle hayatını kazanma imkânı sağlayan kurs mahiyetinde okullar olması ve adının Kadın Meslek Okulları olması uygun görülmüştür"(Erişim)http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12[17]

8. Sekizinci Milli Eğitim Şurası(1970)

Amaç

Orta öğretimi ihtiyaçlar doğrultusunda düzenlemek ve yüksek öğretime devamı sağlamak amacıyla toplanılmıştır.

Gündemden Bazıları

Yukarıda belirtildiği gibi amacı oluşturan temel iki konu üzerinde durulmuştur.

Alınan Kararlardan Bazıları

a. "Türk eğitim sisteminin yapısı üzerinde durularak, milli eğitimin amaçlarını gerçekleştirmekte görevli Türk eğitim sistemi, biri diğerine dayalı üç öğretim derecesinden oluştuğu bunların; ilköğretim, orta öğretim ve yüksek öğretim olduğu belirtilmiştir.

b. Her okulun bu öğretim derecelerinden birine uygun olarak yatay ve dikey geçiş yolları belirlemek suretiyle mutlaka eğitim sisteminin bütünlüğü içinde açılması kararlaştırılmıştır" (Erişim)http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12[17].

9. Dokuzuncu Milli Eğitim Şurası(1974)

Amaç

Milli Eğitim bünyesinde yer alan programlar ve öğrenciler için yer alan kuralları görüşmek üzere toplanılmıştır.

Gündemden Bazıları

Amacı oluşturan temel iki konu üzerinde durulmuştur.

Alınan Kararlardan Bazıları

a. "1973 tarihli Milli Eğitim Temel Kanunu'nda ortaya konduğu üzere Türk eğitiminin amaçları ile özel amaçları belirlenmiştir.

b. Türk Mili Eğitim Sistemi, örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere iki ana bölümden kurulduğu; örgün eğitim, okul öncesi eğitimi, temel eğitimi, ortaöğretimi ve yüksek öğretim kurumlarını kapsadığı. Yaygın eğitimin ise örgün eğitimin yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsadığı belirtilmiştir" (Erişim)http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12[17]

10. Onuncu Milli Eğitim Şurası(1981)

Amaç

Genel olarak milli eğitim sistemini değerlendirilmek üzere toplanılmıştır.

Gündemden Bazıları

Türk Milli Eğitim Sistemi, bu sistemin bütünlüğü içinde eğitim programları, öğrenci akışını düzenleyen kurallar ve öğretmen yetiştirme gündemdeki konulardır.

Alınan Kararlardan Bazıları

a. "Türk eğitim sisteminin Atatürkçü bir yapıya oturtulması,

b. Türkiye Cumhuriyeti'nin, belirlenen milli eğitim politikasının korunması ve uygulanması için yasal önlemlerin alınması,

c. Şura kararlarının uygulanmasında ve izlenmesinde sürekliliğin sağlanması yönünde kararlar alınmıştır" (Erişim)http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12[17]

11. On birinci Milli Eğitim Şurası (1982)

Amaç

On birinci şura, öğretmen yetiştirme konusu üzerinde görüşülmek amacıyla toplanılmıştır.

Gündem

Milli eğitim hizmetlerinde öğretmen ve eğitim uzmanları yetiştirilmesi şuranın genel gündemini oluşturmuştur.

Alınan Kararlar

"Öğretmen yetiştirme ile ilgili çeşitli öneriler getirilmiş olup; Temel Eğitim Kanununun 43.maddesine göre öğretmen eğitimi, yüksek öğretim çerçevesinde ele alınmaktadır. Geliştirilen modele göre, her kademe öğretmenliği için genel kültür, alan bilgisi ve meslek bilgisi dahil dört yıllık öğrenim kabul edilmiştir"(Erişim)http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12[17]

12. On İkinci Milli Eğitim Şurası(1988)

Amaç

Gündemdeki konulara çözüm bulmak amacıyla toplanılmıştır.

Gündemden Bazıları

"Türk milli eğitim sisteminin, temel eğitim, genel ve mesleki, teknik, orta öğretim, yüksek öğretime geçiş, öğrenci başarısının değerlendirilmesi gibi konular incelenmiştir. Türkçe ve yabancı dil eğitim ve öğretimi, eğitimde yeni teknolojiler gibi konular ele alınmıştır" (Önder, a,g,e.:229)[14].

Alınan Kararlardan Bazıları

a.“Halen liselerin bünyesinde bulunan ortaokulların tamamen ilköğretim bünyesine alınması,

b. Yabancı dille ilgili yeni metodlar geliştirilip, koordinasyonun sağlanması için Yabancı Diller Merkezinin kurulması,

c. Mesleki ve teknik liselerden mezun olanların unvan yetki ve sorumluluklarına ilişkin yönergenin kısa sürede hazırlanması,

d. Sınıf geçme sisteminden ders geçme sistemine geçilmesi,

e. Yüksek öğretim kurumlarında üç sömestr olmak üzere tam yıl eğitim uygulamasına geçilmesi kararlaştırılmıştır” (Erişim)http://ttkb.meb.gov.tr/www/ suralar/dosya/12[17]

13. On üçüncü Milli Eğitim Şurası(1990)

Amaç

Yaygın eğitim üzerine ne yapılabileceğinin konuşulması amacıyla toplanmıştır.

Gündemden Bazıları

Yaygın eğitim temel alınarak, eğitimde yatırım ve finansman, organizasyon ve işbirliği, eğitimde personel gündemde yer alan konulardır.

Alınan Kararlardan Bazıları:

a. “Halkın yaygın eğitime katılması için bilgilendirilmesi,

b. Yaygın eğitime ayrılan payın artırılması,

c. Yaygın eğitimi gerçekleştiren kurumlar arasında organizasyon ve işbirliğinin sağlanması kararlaştırılmıştır”

(Erişim)http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12[17]

14. On dördüncü Milli Eğitim Şurası(1993)

Amaç

Okul öncesi eğitim konularını görüşmek amacıyla toplanılmıştır.

Gündemden Bazıları

Eğitim yönetimi ve eğitim yöneticiliği nasıl olması gerektiği ve On dördüncü Şura’nın asıl amacı olan okul öncesi eğitimin öneminin yaygınlaştırılması, kaynak sağlanması, eğitim mevzuatı, programları ve eğitim araçları gündemdeki konular arasındadır.

Alınan Kararlardan Bazıları

a. “Eğitim yöneticiliğinde ihtisaslaşma esas alınmalıdır.

b. Okul öncesinin yaygınlaştırılması esasında özellikle Türkçenin doğru ve güzel konuşulmadığı yörelerde geliştirilmesine dikkat edilmelidir.

c. Okul öncesi eğitim alanıyla ilgili bütün mevzuatı kapsayacak şekilde bir Okul Öncesi Eğitim Kanunu çıkarılmalıdır”

(Erişim)http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12[17]

15. On Beşinci Milli Eğitim Şurası(1996)

Amaç

Gündemde belirtilenleri görüşmek üzere toplanılmıştır.

Gündemden Bazıları

İlköğretim, orta öğretimde yeniden yapılanma, toplumun eğitim ihtiyacının sürekli karşılanması, yüksek öğretimde geçisin yeniden düzenlenmesi ve eğitim sisteminin finansmanı gündemdeki konuları oluşturmaktadır.

Alınan Kararlardan Bazıları

a.“Temel eğitim kavramı yerine ilköğretim kavramı kullanılmalı ve yakın gelecekte 5-6 yaş okulöncesi eğitim, ilköğretim bünyesine alınmalı, ilköğretim kesintisiz 8 yıllık zorunlu eğitim olarak uygulanmalıdır.

b. Yüksek öğretimde kapasite artımı için, vakıf üniversiteleri dışında özel yüksek öğrenim kurumlarının açılmasına yasal olanak sağlanmalıdır.

c. Öğretmen adayı seçimine özel önem verilmelidir.

d. Türkiye’deki kahvehanelere gazete, kitap ve dergi gibi yayınların konulması mecburiyeti getirilmeli, kahvehaneler kıraathanelere dönüştürülmelidir”(Erişim)http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12[17].

16. On altıncı Milli Eğitim Şurası(1999)

Amaç

Mesleki ve teknik eğitim konuları görüşülmek üzere toplanılmıştır.

Gündemden Bazıları

Mesleki ve teknik eğitimde yeniden yapılanma, sınavsız yüksek öğretime geçiş gündemde yer alan konulardandır.

Alınan Kararlardan Bazıları:

a.“Mesleki ve teknik eğitim kurumlarından mezun olanların, yetiştirildikleri alanlarda iyi yerleştirilmesi ve işteki performanslarının değerlendirilmesi için işe yerleştirme ve izleme birimi oluşturulmalıdır.

b.Orta öğretimin ilk yılında öğrencilerin mesleki yönelmelerine yardım edecek biçimde kendi ilgi ve eğilimlerini, temel meslek alanlarını tanımalarını sağlayacak programlar oluşturulmalıdır”(Erişim)http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12[17]

17. On Yedinci Milli Eğitim Şurası(2006)

Amaç

Türk milli eğitim sisteminde kademeler arası geçişler, küreselleşme sürecinde Türk eğitim sistemi konularını görüşmek üzere toplanılmıştır(Önder, a,g,e.:232)[14].

Gündem

Amaçta belirtilen konular üzerinde durulmuştur.

Alınan Kararlardan Bazıları

a.“Üstün zekâlı öğrenciler için eğitim ve istihdam konularında politika oluşturulmalıdır.

b. Okul öncesi eğitim kurumları açılmasında özel sektör teşvik edilmelidir.

c. Sınıf ve öğrenci mevcudun bakılmaksızın her okula rehber öğretmen görevlendirilmelidir.

d. Yaşam boyu öğrenmeyi destekleyecek, geliştirecek ve yaygınlaştıracak ulusal eğitim politikaları oluşturulmalıdır"

e. İmam Hatip Liselerine üniversiteye giriş sınavında uygulanan katsayı farklılığının düzenlenmelidir"(Erişim)http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12[17]

18. On Sekizinci Milli Eğitim Şurası(2010)

Amaç

Öğretmen istihdamı, mesleki ve teknik konular, ilköğretim ve orta öğretimin daha iyi imkanlar dahilinde sürdürülebilmesini görüşülmek üzere toplanılmıştır.

Gündemden Bazıları

Öğretmen yetiştirme, istihdamı mesleki gelişimi, spor, sanat, beceri ve değerler eğitimi, ilköğretim ve orta öğretimin güçlendirilmesi, psikolojik danışma, rehberlik ve yönlendirme gündemde yer alan konulardandır.

Alınan Kararlardan Bazıları

a."Öğretmen ihtiyaçları eğitim fakülteleri tarafından karşılanmalıdır.

b.Kız öğrencilerin orta öğretime devamlarına ilişkin teşviklerin arttırılmalıdır.

c.Ulusal ve uluslararası yarışmalarda başarılı olan sporcu öğrencilere yüksek öğretim kademelerine geçişte ek puan veya kontenjan verilmelidir.

d. Yönlendirme hizmetlerinin okul öncesinden yüksek öğretime kadar tüm sınıflarda etkin olarak yaygınlaştırılmalıdır"

(Erişim)http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12[17]

19. On Dokuzuncu Milli Eğitim Şurası(2014)

Amaç

Öğretmen niteliğini, okul güvenliği, öğretim programları ve haftalık ders çizelgeleri, eğitim yöneticilerinin niteliği hakkında kararlar almak amacıyla toplanılmıştır.

Gündem

Amaçta yer alan konular gündemi oluşturmaktadır.

Alınan Kararlardan Bazıları

a.“Okullar güvenli oluş derecelerine göre sınıflandırılacak ve mavi bayrak verilecek.

b. Liselerde ‘ Osmanlı Türkçesi ’ adında bir ders seçmeli ders olarak müfredatta yer alacak. Aynı ders İmam hatip liselerinde zorunlu olacak.

c. Öğretmenlere de askerler gibi yıpranma payı gelecek.

d. Okul bahçe duvarları yükseltilecek.

e. İlkokul dörtten sonra isteyen öğrenciler öğrenimlerine iki yıl ara verip hafızlık eğitimi yapabilecek.

f. ‘Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp ve Atatürkçülük’ dersinin kitapları objektif ve gerçekçi anlayış ile yeniden yazılacak”.

(Erişim)http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12[17]

Eğitim Şuralarına genel olarak baktığımızda;

Şuraların genel olarak amacı milli eğitimin içinde bulunduğu sorunları değerlendirip tartışmak, yapılması gereken reform ve düzenlemeleri belirleyip, önerileri ele almaktır. Bu zamana kadar yapılan 19 şuradan kısaca bahsedilmiştir. İlk

zamanlarda yapılan şuralara baktığımızda genellikle o dönemin sorunları dikkate alınarak oluşturulan gündem doğrultusunda hareket edilip bir sonuca varılmaya çalışılmıştır. Fakat gün geçtikçe özellikle de günümüze yaklaştıkça içinde bulunan hükümetin siyasal tabanına göre şekil aldığı yadsınamayacak bir gerçektir. Bunu bir örnekle açıklamak gerekirse; 17.şurada milli eğitim sistemimizde kademeler arası geçişler, sınav sitemi AB'ye giriş süreci ana başlığı altında düzenlenmek üzere toplanmış fakat İmam Hatip Liselerine üniversiteye giriş sınavında uygulanan katsayı farklılığın düzenlenmesi yönünde kararlar alınmıştır. Şura eğitim şurası olmasından ziyade siyasal parti propagandası hatta siyasal parti mitingi şekline dönüşmüştür. Örnekten de anlaşılacağı gibi amacının dışına çıkıldığı sürece ne gerçek sorunlar doğru tespit edilebilmiş ne de bu doğrultuda yapılması gereken kararları almak yeterli olmuştur.

GCRIS

ONUNCU BÖLÜM

YABANCI ÜLKELERDE EĞİTİM SİSTEMİ

Ülkemizde 2012-2013 öğretim yılında 12 yıllık kesintili 4+4+4 zorunlu eğitime geçilmesiyle beraber birçok tartışma, kıyaslama farklı fikir ve görüşleri de beraberinde getirmiştir. Kimilerine göre Hollanda ve Almanya'nın kimlerine göre ise bizim eğitim sistemimiz olması gerektiği gibidir. Bu doğrultuda bu kıyası daha rahat görebilmek adına dünyadaki eğitim sistemlerinden kısaca bahsedeceğim.

Belçika'da Eğitim: Anaokul üç, ilkokul altı yıldır. Öğrenciler ilkokul eğitiminden sonra altı yıllık lise eğitimine devam etmektedirler. Zorunlu eğitim ise on iki yıldır. Ülkede lise eğitimi genel lisede başlamakta eğer öğrenci genel lisede başarılı olamazsa önce teknik sonra da meslek liselerine yönlendirilmektedir.

Amerika'da Eğitim: Eğitim üç ana sistem üzerinden yürümektedir. 8+4, 6+3+3, 6+6 şeklinde. Ebeveynler bunlardan herhangi birini seçme şansına sahiptirler. 8+4'te çocuk sekiz yıl ilkokul okuduktan sonra dört yıl lise,6+3+3'te altı yıl ilkokul, üç yıl ortaokul, üç yıl lise, 6+6'da ise altı yıl ilkokul altı yıl lise okumaktadırlar. Eyaletler olması sebebiylede zorunlu eğitim on ila on üç yıl arasında değişmektedir. Federal yasalar sebebiyle en az on altı yaşına kadar eğitim mecburidir.

Hollanda'da Eğitim: Ülkede özel okulların fazla olması sebebiyle öğrencilerin çoğu bu okullarda okumaktadır. Beş yaşına gelene kadar eğitim zorunlu değildir. Beş yaşından sonra on altı yaşına kadar eğitim zorunludur. Öğrencilerin geçmiş olduğu her ders için sertifika verilmekte ve tüm sertifikalar alındıktan sonra ise bunlar diploma ile değiştirilmektedir. Orta dereceli okulu bitirdikten sonra yüksek öğretime devam etmek isteğe bağlıdır.

Fransa'da Eğitim: Fransa'da zorunlu olmamasına rağmen üç yaşından itibaren çocuklar anaokuluna gönderilmektedir. Eğitim zorunlu ve üç bölümden oluşmakta; Bunlar ilkokul(beş yıl), orta öğrenim birinci(beş yıl) ve orta öğrenim

ikinci devredir(bir yıl). Öğrenciler birinci devreyi tamamladıktan sonra genel ya da meslek liselerine kayıt yaptırabilmektedirler.

İsveç'te Eğitim: Çocuklar altı ya da yedi yaşlarında okula başlamaktadır. Ülkede zorunlu eğitim dokuz yıldır. Ardından lise eğitimi başlar fakat, lisede 17 farklı meslek branşı yer almakta ve her branşın farklı puanları bulunmaktadır. Aynı zamanda bu puanları tutturabilmek içinde ilköğretim notu çok önemlidir.

Çin'de Eğitim: Çin'de zorunlu eğitim dokuz yıldır. Bunun altı yılı ilköğretim, üç yılı ise ortaokuldur. Genellikle ilkokulu bitiren öğrenciler iş gücü ihtiyacını karşılamak üzere mesleki liselere yönlendiriliyorlar. Bu bakımdan liseler genel ve mesleki olarak iki gruba ayrılmaktadır.

Almanya'da Eğitim: Zorunlu eğitim süresi on iki yıldır. Eyaletlere göre ilköğretim süresi değişmektedir. Yüksek öğretimde dahil olmak üzere devlet tüm eğitim kademelerinde destek sağlamaktadır. Almanya'da eğitimin en önemli çıkış noktası kreşlerdir zorunlu olmamasına rağmen genellikle çocuklar kreşe gönderilmektedir. Sonrasında dört yıl olan ilköğretim ve altı yıl olan orta öğretimle eğitime devam etmektedirler.

Japonya'da Eğitim: Zorunlu eğitim dokuz yıldır. İlk altı yılı ilkokul, son üç yılı da ortaokuldur. Altı yaşını dolduran her çocuk ilkokula başlamaktadır. Ortaokul'dan liseye geçişler ise yapılan bir sınavla belirlenmektedir.

Finlandiya'da Eğitim: Okula başlama yaşı yedi. Okula çocuk kaç yaşında olursa olsun yürüyerek ya da bisikletle gitmekte. Bağımsız yetiştirmek amacı doğrultusunda ebeveynler çocuklarını okula götürüp, getirmiyor ve ders çalışmalarına yardım etmiyorlar. Öğrencilerin ilgi, yetenek, ihtiyacına göre eğitim-öğretim programlarına yön verebiliyorlar. Eğitim ilk altı yılı not verilmiyor ve herhangi bir sınava tabi tutulmuyorlar. Sadece on altı yaşında ülke çapında bir sınav yapılıyor. Okullarda spor aktiviteleri var fakat müsabaka düzenlenmiyor. Çünkü rekabet, üstünlük kazanımından daha çok dayanışmaya önem verilmekte ve bu doğrultuda okulların hemen hepsinin başarı düzeyi aynı. Ülkede özel okul

bulunmuyor tüm eğitim harcamaları devlet tarafından karşılanmakta. Tüm bunların yanı sıra ise öğretmenlerin birçoğunun master derecesi olup, başarı-başarısız olarak kendilerine yakıştırma yapılmamaktadır. Performansları nedeniylede hiçbir eğitimcinin işten çıkarılma korkusu bulunmamaktadır.

Dünya ülkeleri eğitim sisteminden kısaca bahsettiğim bu bölümde Finlandiya eğitim sistemine biraz daha fazla değinmemdeki amaç diğer ülkelerde ve bizim ülkemizde de olduğu gibi 4+4+4 ya da Amerika'da ki gibi üç aşamalı seçenekler sunularak belirli bir kalıbın içine sokulmamış olmasından kaynaklanıyor. İlla dayatılan bir eğitim modeli yok çocukların özgüveni yüksek ve daha küçük yaşta bile bir birey olarak nitelendirilip o doğrultuda yaklaşımlarla karşılaşmaktadırlar. Bu da onlara hayata sağlam adımlarla basmalarını, herkes için eşit imkanlar sağlanarak sınıfsal ayrımı öğrenmek zorunda bırakılmadan, rekabet ortamından uzak ne istediğini bilen özgüveni tam bireyler olarak yetişme imkanı tanımaktadır.

Finlandiya örneği gerçekten hayal gibi ama var olan ve uygulanan bir eğitim sistemi olduğuna göre demek ki hayal olmaktan öteye geçerek mutlu bireyler yetiştirme adına örnek alınabilecek, devlet desteği ile özel okullar olmadan eğitimin bu kadar iyi alınabileceğinin adeta göstergesidir. Aynı zamanda eğitimcilerinde değerinin anlaşıldığı mesleki gelişimleri için devamlı desteklenip imkanların yaratıldığı, statü olarak en yüksek mesleklerden birinin öğretmenlik olması da bizde ki uçurumu gözler önüne sermektedir.

GCRIS

SONUÇ

İnsanlık tarihi boyunca toplumların, varlıklarını devam ettirebilmeleri sosyal yaşantılarını sağlayabilmeleri eğitim doğrultusunda olmuştur. Ne zaman herhangi bir toplumda bir sorunla karşılaşılsa hemen o toplumun eğitim sistemi irdelenir ve buna dikkat çekilir. Osmanlı İmparatorluğunun Avrupa karşısında güçsüz kalmasını da bu bağlamda eğitim sistemi ile ilişkilendirebiliriz. Aslında eğitimde modernleşme hareketlerinin temelleri, Osmanlı Devleti döneminde atılmıştır fakat sosyal, ekonomik ve siyasal nedenlerden ötürü eğitimde gereken başarı gösterilememiştir.

Bu tezde Osmanlıdan günümüze eğitim sistemimizin geçirmiş olduğu değişim anlatılmaya çalışılmıştır. Bu süreçte eğitimde oluşan değişiklikler çoğunlukla plansız, batılılaşma ve avrupa kamuoyunu kazanma arzusu ile aceleci, istikrarsız bir çizgide yürütülmüştür. Bu da en çok zaman kaybına, ulaşılmak istenen muasır medeniyetler seviyesine, ulaşılamamasına etken olmuştur. Ülkemiz fiilen sömürge olmamasına rağmen, eğitim-öğretim alanında batı'da yapılan yenilikleri takip edebilme arzusu eğitim sistemimizi millilikten çıkararak, sömürge eğitim modeline bürünmesini sağlamıştır. Özellikle eğitimin temel taşı olan ilköğretime ekonomik kaynakların yetersizliği sebebiyle gerekli önem verilmeyerek, ikinci plana itilmiş, büyük kentlere liseler, üniversiteler açarak, köylerde eğitim bekleyen halk eğitimsiz bırakılmıştır. Halbuki temel eğitim olan ilköğretim bir binanın zeminine benzer nasıl zemini, temeli zayıf olan bina yaptığınızda üzerine ne kadar kat çıkarsanız çıkın o yapı bir gün mutlaka çökerse, ilköğretimde düzgün eğitim alamamış bireyler de eğitim hayatlarında mutlaka bir noktada bunun yansımalarını göreceklerdir.

Osmanlıdan günümüze süre gelen 250 yıllık süreçte. Eğitim çoğu zaman iktidar kavgası arenası haline getirilmiştir. Son yüzyılda yapılan değişiklikler, deneme-yanılma, açma-kapama anlayışı ve sil baştan yapılan değişiklikler ile istikrarlı bir eğitim ideolojisinin oluşmasına engel olmuştur.

Eğitim sistemimizin çağdaş sayılabilmesi için yeni bir anlayışa ihtiyaç vardır. Toplumsal değerler geçmişte yaşanılan hayal kırıklıkları dikkate alınarak gerçek anlamda yeni bir milli eğitim anlayışı geliştirilmelidir. Bu anlayış doğrultusunda

yapılacak tüm reformları uygulayıp bunları hayatın her alanında uygulayabilecek kişileri yetiştirmek gerekmektedir. Yeni anlayış yaratılırken özellikle tarihi ve kültürel mirasla uyumlu olmasına, ideolojik saplantıların dışında yeniçağın ihtiyaçlarına cevap verebilecek yeni bir eğitim modeli yaratılmalıdır.

Bireylere kendi kendine araştırma yapabilme, ezberden uzak, kendini rahatlıkla ifade edebilme, öz güveni yüksek, problemi fark edip çözebilme, bilgiyi etkili ve verimli kullanabilme alışkanlığı kazandırılmalı. Bu doğrultuda ortaya çıkacak bireysel farklılıklarında giderilmesi yönünde teşvik edici bir anlayış içerisinde olunması gerekmektedir. Bireyleri niteliksiz insan gücü haline getirmekten kaçınılmalı, üniversite mezunlarını işsiz insan ordusu kalıbına sokulmamalıdır. Bunun için her ile üniversite açmak yerine iş istihdamı sağlanmalıdır. Kendini eğitime adamış bu amaç doğrultusunda çalışan öğrencilerimize de kendi gelişimlerini tamamladıktan sonra beyin göçüne yönlendirmemeli halktan kopan aydınlar yaratılmamalıdır. Her zaman için bir bütün olarak olaya bakmak gerekmektedir. Sunulan imkânlar, eğitim teknolojisi, program, eğitim verilen binalar, ekonomik şart ve imkanlar, yönetim gb diğer pek çok konuda nitelikli iş gücümüzün elimizden kayıp gitmesine sebep oluşturmaktadır. Kendi ülkemizde akademisyenlere gerekli önemin verilmeyişi, emeklerinin karşılığı olan ekonomik imkan ve olanakların iyi olmayışı da tüm bu aydın kesimi zorunlu göçe teşvik ettirmektedir.

Tüm bunların yanı sıra asıl önemli olan ayrıntı ise her hükümette Eğitim Bakanı olan, kendi ideolojisini eğitim öğretime yansıtarak, müfredat ve programları kendi görüşüne göre tayin etmekte ve uygulatmaktadır. Bu durum kendi milli modelimizi yaratmaktan çıkıp tamamiyle dönemin, iktidarın hedefleri, istekleri, beklentilerine cevap verir hale getirmiştir. Milli Eğitim bakanlarının eğitim öğretim alanında yeterli bilgiye sahip olmamaları aslında tüm bunların sebeplerini oluşturmaktadır.

Tüm bu değerlendirmeler ışığında bir sonraki sayfada eğitimde daha iyi bir konuma gelebilmek için neler yapılabileceğine dair öneriler yer almaktadır.

ÖNERİLER

Eğitimi daha iyi bir hale getirmek için, öğrendiğini yerinde ve zamanında uygulayabilecek, sınıf farklılıklarının gözetilmediği, ezberden uzak gelişmekte olan çağa uygun bir anlayışa ihtiyaç duyulmaktadır. Aynı zamanda belirli bir kalıp içine sokulmayan, ideolojik kavgalar içinde kaybolup gitmeyen, başka ülkelerden örnek alınıp deneme-yanılma yoluyla yapılmaya çalışılarak her geçen gün milli olmaktan uzaklaşan, hükümetlere göre şekil alan bir eğitim anlayışından arınmış bir eğitim sistemine ihtiyaç duyulmaktadır. Bunlar için; ezberden uzak yaşayarak öğrenmenin kalıcılığını kullanabilmek adına özellikle tarih derslerinde bir drama dersi gibi işleyerek hem kendi geçmişini hem de kültürümüzü ezberlemek yerine çok keyifli bir oyun gibi daha kalıcı olacak şekilde öğrenim imkanı sağlanabilir.

İlköğretimin eğitimin temel taşı olduğunun bilincine varılarak bu doğrultuda eğitim verecek branş öğretmenlerin diğer branşlarda da olduğu gibi her türlü eğitim içi faaliyetlerini desteklemek gerekmektedir. Finlandiya örneğinde olduğu gibi çocukları bir birey gözüyle daha küçük yaşta görmeye başlayıp sorumluluk aşılamalı bu doğrultuda ev ödevlerini, ders çalışma işlemlerini aileler değil çocukların kendisi yaparak bilinçli bireyler olarak yetişme imkanı tanınmalıdır.

Sınav sisteminin önüne geçilerek öğrenim kaygısını bununla tetiklemek yerine öğrencilere eğitimin ilk basamağı olan ilköğretimde, tüm özeni gösterip buradan alacağı puanlarla ilgi, yetenek, beklentileri doğrultusunda seçeceği okula yönlendirmek gerekmektedir.

Eğitimde eşitliği sağlayabilmek için, tüm devlet okullarının birer özel okul gibi imkan ve olanaklara sahip olması ve daha küçük yaşta devlet okulu ve özel okul ayrımını öğrenerek insanları belirli kalıpların içine sokan zihniyetten arındırılmış bireyler olarak yetiştirilmeye ihtiyaç duyulmaktadır.

Tüm bunlar daha iyi bir eğitim daha iyi bir gelecek için yapılabilecek önerilerdir.

GCRIS

KAYNAKÇA

Şerif MARDİN: Türk Modernleşmesi, İstanbul, İletişim Yayınları, 1992

Hasan Ali KOÇER: Türkiye'de Modern Eğitimin Doğuşu, Ankara, Ozman Yayınları, 1987

Osman ERGİN: Türkiye Maarif Tarihi, Cilt 1, İstanbul, Eser Maatbaası, 1997

Yahya K.KAYA: İnsan Yetiştirme Düzenimiz ,(4.bs.),Ankara, A.Ü.Sosyal İdari Bilimler Enstitüsü Yayını,1984

Nuri EREN: Turkey,Today and Tomorrow New York,Frederick A Prager,İNC.1963

Albert H.LYBER: The Goverment of the Otoman Empire in the Them of Suleiman the Magnuficent, New York, Russel,1969

Yahya K.KAYA: Eğitim Yönetimi, Ankara, Olgaç Matbaası, 1986

Prof.Dr. Yahya AKYÜZ, Türk Eğitim Tarihi, Ankara, Pegem Yayınları, Temmuz 2014

Adil ŞEN, Osmanlıdan Günümüze Eğitimde Modernleşme Çabaları, Ekev Akademi Dergisi 57,2013

Hasan Ali KOÇER: Türkiye Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi (1773-1928),İstanbul, Milli Eğitim Basımevi

Süleyman KARATAŞ, Osmanlı Eğitim Sisteminde Batılılaşma, Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim bilimleri Bölümü, Sosyal Bilimler Dergisi

Fatih DEMİREL, Osmanlı Eğitim Sisteminin Modernleşmesi Sürecinde Hiyerarşi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 25(2),2012

Ali R.ERDEM, XIX yy.da Osmanlı İmparatorluğunda Eğitim, II. Mahmut ve Tanzimat Döneminde İlköğretimde Yapılan Yenilikler ve Değerlendirmesi, Yeni Türkiye Dergisi,32,1999

Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÖNDER, Türk Eğitim Tarihi, Ankara, Anı Yayıncılık, 2014

Faik Reşit UNAT, Türkiye Eğitim Sisteminin Gelişmesine Tarihi Bir Bakış, Ankara, Milli Eğitim Basımevi,1964

Yrd. Doç. Dr. Ahmet ESKİCUMALI, Eğitim ve Sosyal Değişme: Türkiye'nin Değişim Sürecinde Eğitimin Rolü, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim ve Sosyal Değişme: Türkiye'nin Değişim Sürecinde Eğitimin Rolü

T.C Mili Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Milli Eğitim Şuraları, 06.04.2015, http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı: Aybala ERDOĞAN ELÇİ

Doğum Yeri ve Tarihi: 23/12/1978 - ANKARA

Öğrenim Durumu:

Derece	Alan	Üniversite	Yıl
Lisans	Beden Eğitimi Öğretmenliği	Selçuk Üniversitesi	2003
Yüksek Lisans	Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi	Atılım Üniversitesi	2015

İş Deneyimi:

Çalıştığı Yer	Görev	Yıl
Başbakanlık	Memur	2007

Yabancı Diller: İngilizce (Orta)

E-posta: erdogan_ayb@yahoo.com

Telefon: 0 532 494 4386

Tarih:25/06/2015

TURNİTİN ORİJİNALLİK RAPORU

Tez Aybala ERDOĞAN ELÇİ tarafından

Tez Tarama (SBE tez) den

- 07-Tem-2015 11:32 EEST' de işleme kondu
- NUMARA: 554462425
- Kelime Sayısı: 14752

Benzerlik Endeksi : %22

Kaynağa göre Benzerlik

- Internet Sources: %21
- Yayınlar: %1
- Öğrenci Ödevleri: %3

GCRIS